

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**“ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΑΞΙΩΝ ΠΟΥ ΤΟ
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΕΙ”**

**“MODERN FAIRYTALES AND THE CONTEMPORARY
SOCIO-CULTURAL CONTEXT”**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΕΥΣΤΑΘΙΑ ΤΟΜΠΟΥΛΟΓΛΟΥ

ΑΕΜ.: 3212

ΕΠΟΠΤΗΣ : ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ Η. ΚΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Β΄ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΤΗΣ: ANNA ΒΑΚΑΛΗ

ΦΛΩΡΙΝΑ, ΜΑΙΟΣ 2019

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφάλαιο 1:

Αντί Εισαγωγικών- Ευχαριστίεςσελ. 4

Περίληψη.....σελ. 5

Κεφάλαιο 2:

2.1. Στόχος της Εργασίας.....σελ. 7

2.2. Μεθοδολογία.....σελ.7

Κεφάλαιο 3:

Υλικό της Έρευνας.....σελ. 8

Κεφάλαιο 4:

4.1. Το Παραδοσιακό Παραμύθι.....σελ. 13

4.2. Το Σύγχρονο Παραμύθι.....σελ.14

4.3. Ο Μεταμοντερνισμός.....σελ. 17

4.4. Το Αντιπαραμύθι.....σελ. 17

4.5. Το Οικολογικό Παραμύθι.....σελ. 18

4.6. Το Μυθολογικό Παραμύθι.....σελ. 19

4.7. Το Κοινωνικό Παραμύθι.....σελ. 19

Κεφάλαιο 5:

- 5.1. Η Παιδαγωγική Αξία του Σύγχρονου Παραμυθιού...σελ.20
- 5.2. Παραμύθια με Κοινωνικοποιητική Αξία.....σελ. 23
- 5.3. Παραμύθια με Πολιτική Αξία.....σελ. 40
- 5.4. Παραμύθια με Διδακτική Αξία.....σελ. 46
- 5.5. Παραμύθια με Θρησκευτική Αξία.....σελ. 60
- 5.6. Παραμύθια με Ανθρωπιστική Αξία.....σελ. 63

Κεφάλαιο 6:

- Συμπερασματικές Παρατηρήσεις.....σελ. 65

Κεφάλαιο 7:

- Βιβλιογραφία.....σελ. 67

Κεφάλαιο 8:

- Παράρτημα.....σελ. 69

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ- ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Φτάνοντας στο τέλος της πτυχιακής μου εργασίας και των προπτυχιακών μου σπουδών, νιώθω την ανάγκη να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όλους τους ανθρώπους που ήταν δίπλα μου πιστεύοντας και στηρίζοντας την προσπάθειά μου. Καταρχάς, ο επόπτης μου. Με την υποστήριξη του Αναπληρωτή Καθηγητή “Δημιουργικής Γραφής και Νεοελληνικής Λογοτεχνίας” κ. Τριαντάφυλλου Η. Κωτόπουλου και την καθοδήγησή του, αλλά ακόμη και με τα ίδια του τα βιβλία/ παραμύθια (μεγάλο κομμάτι των πηγών μου) κατόρθωσα να φέρω εις πέρας την εργασία μου. Οι καθοριστικές του παρεμβάσεις, καθώς και τα όρια που μου άφηνε να κινηθώ, ώστε να κάνω ακόμη και λάθη και να μάθω από αυτά, με έκαναν να χαίρομαι ιδιαίτερα το αντικείμενο που μελέτησα και να το αγαπήσω ακόμη περισσότερο. Με τις γνώσεις του και την αγάπη του για τη λογοτεχνία και τα παραμύθια αλλά και με την ευγένειά του στάθηκε πολύτιμος σύμβουλος σε κάθε στάδιο της εργασίας μου. Επίσης, δεν θα μπορούσα να παραλείψω τις ευχαριστίες μου και προς την δεύτερη μου επόπτρια την κ. Άννα Βακάλη, που θέλησε με προθυμία να με εφοδιάσει με οποιοδήποτε υλικό χρειαζόμουν. Η συμβολή τους ήταν καθοριστική στο να αποκτήσω μια σφαιρικότερη άποψη για τα Σύγχρονα Παραμύθια και τις Αξίες Ζωής.

Οι λόγοι που επέλεξα να ψάξω αυτό το θέμα, «Το σύγχρονο παραμύθι και το σύστημα κοινωνικοπολιτισμικών αξιών που το χαρακτηρίζει», είναι σύνθετοι. Αρχικά, μέσα από την πρακτική μου άσκηση διαπίστωσα την αγάπη των παιδιών για το λαϊκό παραμύθι αλλά ακόμα περισσότερο τον ενθουσιασμό τους για το σύγχρονο και τις ανατροπές αυτού. Εστίασα στην μελέτη σύγχρονων παραμυθιών, που έχουν εκδοθεί μετά το 2010 για να αντιληφθώ πόσο έχει επηρεάσει τους σημερινούς παιδικούς συγγραφείς η οικονομική και κοινωνική κρίση, και πώς προβάλλονται οι αξίες ζωής της σύγχρονης κοινωνίας μέσα από τα έργα τους. Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες και προς τον πατέρα μου, ο οποίος ήταν μια ακόμη αφορμή για να ασχοληθώ με αυτό το θέμα. Ως υπεύθυνος Αγωγής Υγείας Π.Ε. Ανατολικής Θεσσαλονίκης ανέδειξε και προώθησε τις «Αξίες Ζωής», όπως λέγεται το πρόγραμμα, κάτι που με ενέπνευσε να το διερευνήσω βαθύτερα. Ο πατέρας μου με εμπύχωνε καθ' όλη τη διάρκεια της εργασίας, μου έδινε χρήσιμο

υλικό και μου θύμιζε πόσο όμορφο είναι να κοιπάζεις, ώστε να δεις αποτέλεσμα. Ακόμη και στις δυσκολίες, φροντίζει με την αγάπη του να ενισχύει τα όνειρα και τις προσπάθειές μου. Να είναι καλά!

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εστιάζει στο σύγχρονο παραμύθι και πιο συγκεκριμένα στις κοινωνικοπολιτισμικές αξίες, οι οποίες εμπεριέχονται μέσα σε αυτό. Στόχος της εργασίας είναι η καταγραφή, η ανάλυση και ο σχολιασμός δεκαπέντε σύγχρονων παιδικών παραμυθιών, τα οποία προβάλλουν κοινωνικά και ανθρωπιστικά μηνύματα, τον σεβασμό, την αγάπη, την αλληλεγγύη, την καλοσύνη, την ισότητα, την αποδοχή της διαφορετικότητας, την αυτοθυσία. Η έκθεση και η επαφή των μικρών παιδιών τις προαναφερθείσες κοινωνικές και πανανθρώπινες αξίες τα ευαισθητοποιούν και τους βοηθούν να συνειδητοποιήσουν τη μεγάλη σημασία των ανθρωπίνων αξιών και των σημαντικών αρχών στη ζωή μας. Μέσα από τα μηνύματα, που αναδύονται στις αφηγήσεις των παραμυθιών αυτών, επιδιώκεται να βιώσουν τα παιδιά την περιπέτεια των χαρακτήρων, τη συγκίνηση, τη δικαίωση αλλά και πολλά συναισθήματα και ίσως προβληματισμούς που ενισχύουν τόσο τη συναισθηματική τους νοημοσύνη & ωρίμανση όσο και την κριτική τους σκέψη! Το σύγχρονο παραμύθι εκτός από διδακτικό είναι πλέον εμπλουτισμένο με προσωπικά βιώματα των συγγραφέων και εστιάζει σε κλασσικές ή σύγχρονες εκδοχές παιδαγωγικών στόχων όπως η οικολογία, η υγεία, η τεχνολογία, η αυτοεκτίμηση, η κοινωνικότητα. Έτσι ενισχύεται με ευχάριστο και αποτελεσματικό τρόπο η υιοθέτηση θετικών στάσεων και συμπεριφορών. Επιπλέον παρέχονται πολλά ερεθίσματα και ευκαιρίες ανάπτυξης της καλλιτεχνικής ερμηνείας των παιδιών μέσα από κατασκευές, ζωγραφική, παιχνίδια, δραματοποιήσεις. Μ' αυτόν τον τρόπο ολοκληρώνεται η παιδαγωγική προσέγγιση προσφέροντας μέσα από ένα 'μαγικό κόσμο' την πρόοδο της φαντασίας, της αισιοδοξίας, της δημιουργικότητας, της ελευθερίας, της εσωτερικής ασφάλειας, της συνεργασίας και της μαθησιακής ανάπτυξης. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για τη διερεύνηση των στόχων μας αποτελεί ένα συνδυασμό της *ανάλυσης περιεχομένου* και της θεωρίας της *αφηγηματολογίας* και καθορίστηκε κυρίως από το περιεχόμενο των επιλεγμένων ιστοριών.

Λέξεις κλειδιά: κοινωνικοπολιτισμικές αξίες , ηθικές αρχές, σύγχρονο παραμύθι, διδακτικά μηνύματα

ABSTRACT

The dissertation focuses on the contemporary fairy tale and more specifically on the socio- cultural values contained within it. The aim of the work is to record, analyze and comment on fifteen modern children’s fairy tales, which highlight social and humanistic messages (e.g. respect, love, solidarity, kindness, equality, acceptance of diversity, self-sacrifice...). With this very useful material, children from a very early age become aware of these issues and realize the great importance of human values and important principles in our lives. Through the messages that emerge in the narrations of these fairytales, children are trying to experience character’s adventures, the emotion and the vindication but also many feelings and perhaps concerns that enhance both their emotional intelligence and maturity as well as their critical thinking! The modern fairy tale besides teaching is now enriched with the personal experiences of writers and focuses on classical or contemporary versions of pedagogical goals such as ecology, health, technology, self- esteem, sociability. Thus, positive attitudes are strengthened in a pleasant and effective way and behaviors. In addition, there are many stimuli and opportunities to develop children’s artistic interpretation through constructions, painting, games, dramatizations. This completes the pedagogical approach by offering through a “magical world” the progress of imagination, optimism, creativity, freedom, internal security, cooperation and learning development. The method used to investigate our goals is a combination of content analysis and narrative theory, and was mainly determined by the content of selected stories.

Key words: socio- cultural values, moral values, modern fairytale, teaching messages

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1. Στόχος της Εργασίας:

Στόχος της πτυχιακής μου εργασίας ήταν να διερευνήσω, να καταγράψω, να αναλύσω και να σχολιάσω τις κοινωνικοπολιτισμικές αξίες του σύγχρονου παραμυθιού.

2.2. Μεθοδολογία:

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για τη διερεύνηση των στόχων μας αποτελεί ένα συνδυασμό της *ανάλυσης περιεχομένου* με στοιχεία από τη θεωρία της *αφηγηματολογίας*. Η συγκεκριμένη επιλογή υπαγορεύτηκε από το υλικό της έρευνάς μας, το οποίο καθόρισε τη μορφή και το περιεχόμενο των κατηγοριών και υποκατηγοριών ανάλυσης, του πλαισίου δηλαδή ταξινόμησης. Η ανάλυση περιεχομένου, όπως ορίζεται και περιγράφεται από τον B. Berelson, είναι μια μέθοδος έρευνας, που χρησιμοποιείται στις κοινωνικές επιστήμες και επιτρέπει τη συστηματική διερεύνηση τού κειμένου, αναλύοντάς το ως προς την παρουσία και τη συχνότητα συγκεκριμένων όρων, αφηγήσεων ή εννοιών / ποσοτική μορφή, αλλά και αναζητώντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του υπό εξέταση θέματος / ποιοτική μορφή (Berelson, 1971:116-117). Έτσι, στη δική μας περίπτωση κρίναμε πως καταλληλότερη για την επεξεργασία και παρουσίαση των δεδομένων μας είναι η ποιοτική μορφή της ανάλυσης περιεχομένου, καθώς δεν μας ενδιαφέρει η εξαγωγή ποσοτικών συμπερασμάτων απλώς, αλλά η ποιοτική ανάλυση των κοινωνικοπολιτισμικών αξιών που εντοπίστηκαν στα παραμύθια που μελετήθηκαν. Να διευκρινίσουμε πως στη συγκεκριμένη μελέτη, και καθαρά για λόγους έκτασης, δεν θα πραγματοποιηθούν ιδιαίτερες αναφορές στην αναπαράσταση της γλωσσικής συμπεριφοράς των ηρώων, παράμετρος που παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον, καθώς ο Barthes μας βεβαιώνει πως η «*γλώσσα δεν είναι κοινωνικά αθώα*» ειδικά όταν μελετούμε σχέσεις ιεραρχίας και επιβολής, όπως συμβαίνει μέσα στην οικογένεια, αφού η χρήση της (κοινωνικό και μορφωτικό γλωσσικό ιδεώδες) αποτυπώνει την προσπάθεια επιβολής των κοινωνικών ομάδων που διαθέτουν

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Το υλικό της έρευνας αποτελείται από τα εξής σύγχρονα λογοτεχνικά παραμύθια:

1. **Τίτλος:** “Μ’ αυτή την μπάλα παίζουμε όλοι!”

Συγγραφείς: Βένιγκερ Μπριγκίτε – Θάρλετ Εύα

Εκδόθηκε: 2011

Εκδοτικός οίκος: εκδ. Πατάκη

Τόπος έκδοσης: Αθήνα

Μήνυμα: Μαθαίνω να μοιράζομαι και να παίζω ομαδικά.

2. **Τίτλος:** “Ο Αλυσοδεμένος Ελέφαντας”

Συγγραφέας: Μπουκάι Χόρχε

Εκδόθηκε: 2011

Εκδοτικός οίκος: εκδ. Opera

Τόπος έκδοσης: Αθήνα

Μήνυμα: Να μην εγκαταλείπεις ποτέ, να μην σε επηρεάζει η αποτυχία και να έχει θάρρος.

3. **Τίτλος:** “Το αυγό του Σίλα”

Συγγραφέας: Γεωργιάδου Νένα

Εκδόθηκε: 2010

Εκδοτικός οίκος: εκδ. Οξυγόνο

Τόπος έκδοσης: Αθήνα

Μήνυμα: Ενισχύοντας την αγάπη για την αλήθεια και την τιμιότητα.

4. **Τίτλος:** “Οι καλοί και οι κακοί πειρατές”

Συγγραφέας: Παπαθεοδούλου Αντώνης

Εκδόθηκε: 2011

Εκδοτικός οίκος: εκδ. Παπαδόπουλος

Τόπος έκδοσης: Αθήνα

Μήνυμα: Όταν κάποιος φέρεται επιθετικά απέναντι μας, μπορούμε να κερδίσουμε τη συμπάθεια του αν δεν ανταποδώσουμε εχθρικά συναισθήματα αλλά του φερθούμε με καλοσύνη.

5. **Τίτλος:** “Εγώ είμαι ο αρχηγός”

Συγγραφέας: Ιορδανίδου Μαρία

Εκδόθηκε: 2011

Εκδοτικός οίκος: εκδ. Διάπλους

Τόπος έκδοσης: Θεσσαλονίκη

Μήνυμα: Συνεργασία.

6. **Τίτλος:** “Ο Ρεβιθούλης”

Συγγραφέας: Γεωργιάδου Νένα

Εκδόθηκε: 2011

Εκδοτικός οίκος: εκδ. Οξυγόνο

Τόπος έκδοσης: Αθήνα

Μήνυμα: Μάθημα Υπομονής και Επιμονή. Δεν εγκαταλείπουμε ποτέ τις προσπάθειες, εμπιστευόμαστε τον εαυτό μας.

7. **Τίτλος:** “Ο ραφτάκος των λέξεων”

Συγγραφέας: Παπαθεοδούλου Αντώνης

Εκδόθηκε: 2012

Εκδοτικός οίκος: εκδ. Μεταίχμιο

Τόπος έκδοσης: Αθήνα

Μήνυμα: Να μιλάμε πάντα όμορφα και ευγενικά στους συνανθρώπους μας, διότι οι λέξεις είναι που ζεσταίνουν και δροσίζουν πιο πολύ από όλα τα υλικά του κόσμου.

8. **Τίτλος:** “Μια άλλη μέρα θα νικήσεις εσύ!”

Συγγραφείς: Παπαγιάννη Μαρία - Θάρλετ Εύα

Εκδόθηκε: 2013

Εκδοτικός οίκος: εκδ. Πατάκη

Τόπος έκδοσης: Αθήνα

Μήνυμα: Να μην επιδιώκουμε πάντα την πρωτιά σε ένα απλό παιχνίδι και να μην βάζουμε τον εγωισμό μας πάνω από την αδερφική αγάπη.

9. **Τίτλος:** “Η γυναίκα του γίγαντα”

Συγγραφέας: Ρουσάκη Μαρία

Εκδόθηκε: 2014

Εκδοτικός οίκος: εκδ. Μεταίχμιο

Τόπος έκδοσης: Αθήνα

Μήνυμα: Εκτιμούμε τα όμορφα και απλά πράγματα της ζωής σε οτιδήποτε βλέπουμε γύρω μας.

10. **Τίτλος:** “Η μητριά με τη χρυσή καρδιά”

Συγγραφέας: Σβορώνου Ελένη

Εκδόθηκε: 2014

Εκδοτικός οίκος: εκδ. Μεταίχμιο

Τόπος έκδοσης: Αθήνα

Μήνυμα: Αγάπη μιας μητριάς.

11. **Τίτλος:** “Που πάει η αγάπη όταν χάνεται;”

Συγγραφέας: Κοντολέων Άννα

Εκδόθηκε: 2014

Εκδοτικός οίκος: εκδ. Πατάκη

Τόπος έκδοσης: Αθήνα

Μήνυμα: Το βάθος της αγάπης.

12. **Τίτλος:** “Πολυξένη”

Συγγραφέας: Μιχαηλίδου Στέλλα

Εκδόθηκε: 2014

Εκδοτικός οίκος: εκδ. Παπαδόπουλος

Τόπος έκδοσης: Αθήνα

Μήνυμα: Ένα παραμύθι για όλους αυτούς που αισθάνονται αδύναμοι και απομονωμένοι.

13. **Τίτλος:** “Βρες ποιος είμαι!”

Συγγραφέας: Τσίτας Μάκης

Εκδόθηκε: 2014

Εκδοτικός οίκος: εκδ. Πατάκη

Τόπος έκδοσης: Αθήνα

Μήνυμα: Πατρική αγάπη.

14. **Τίτλος:** “ Πώς να κάνετε έναν ελέφαντα να χορέψει;”

Συγγραφείς: Αγγέλου Άγγελος- Σίνη Έμη

Εκδόθηκε: 2014

Εκδοτικός οίκος: εκδ. Παπαδόπουλος

Τόπος έκδοσης: Αθήνα

Μήνυμα: Να μην υποτιμάμε κανέναν.

15. **Τίτλος:** “Το αστεράκι που μετακόμισε”

Συγγραφέας: Παπαθανασίου Ευαγγελία

Εκδόθηκε: 2015

Εκδοτικός οίκος: εκδ. Φυλάτος

Τόπος έκδοσης: Χαλκιδική

Μήνυμα: Αποδοχή Διαφορετικότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1. Το Παραδοσιακό Παραμύθι

Το παραμύθι με τη συμβολή της προφορικής παράδοσης μεταδόθηκε από γενιά σε γενιά. Παλαιότερα ήταν το κυριότερο μέσο αγωγής για την πνευματική καλλιέργεια των μικρών παιδιών. Παρατηρήθηκε ότι στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, το παραμύθι έδινε ελπίδα και ενθάρρυνση στους υπόδουλους Έλληνες. Από τον 15^ο αιώνα και μετά αρχίζει η γραπτή διάδοση του παραμυθιού, χάρη στην ανακάλυψη της τυπογραφίας. Από τον 19^ο αιώνα το έντεχνο παραμύθι κατέχει ιδιαίτερη θέση στην καρδιά των ανθρώπων.

Όσον αφορά το σύγχρονο παραμύθι πολύς λόγος έγινε και γίνεται για την παιδαγωγική σκοπιμότητα του παραμυθιού, τη λειτουργικότητα και την αναγκαιότητά του σήμερα. Για τα σημερινά παιδιά που ζούνε μέσα στην έξαρση της τεχνολογίας και του καταναλωτισμού, σε έναν κόσμο που συνεχώς συγκρούεται, φοβάται, μολύνεται, δυστυχεί και άγχεται από τον καθημερινό παράλογο ρυθμό ζωής, τα παραμύθια χάνουν ολοένα και περισσότερο τη συγκινησιακή τους φόρτιση. Στην εποχή μας το έντεχνο παραμύθι έχει συγκεκριμένη θεματολογία και προσαρμοσμένο στα ενδιαφέροντα και στις ανάγκες των παιδιών. Εξέλιξη του παραδοσιακού παραμυθιού είναι οι παραμυθιακές ιστορίες, οι διαστημικές και επιστημονικής φαντασίας, τα λαϊκότροπα παραμύθια και οι διασκευές, τα παντός είδους κόμικς, ακόμα και virtual reality. Το φανταστικό στοιχείο έχει εισχωρήσει παντού και έχει ενισχυθεί σε μεγάλο βαθμό από τη σύγχρονη τεχνολογία.

Ολοκληρώνοντας, μπορούμε να πούμε ότι το παραμύθι κατέχει σημαντική θέση στην παιδική ψυχή. Κι αυτό γιατί οι εποχές άλλαξαν και το παραμύθι επηρεάστηκε, θα ήταν αδύνατο να παραμείνει απρόσβλητο. Πολλοί βέβαια υποστηρίζουν πως το λαϊκό παραμύθι δεν θα πάψει να κατέχει την πρωταγωνιστική θέση, γιατί δίνει πλούσιο υλικό στους λογοτέχνες. Αυτοί όμως θα πρέπει να διαλέξουν ποια από τα στοιχεία του θα συγκρατήσουν, ποια να παραλείψουν και ποια να αναμορφώσουν, γιατί ως γνωστό το παραδοσιακό παραμύθι έχασε πλέον τη συγκινησιακή του φόρτιση στα σημερινά παιδιά. (Αυδίκος, 1997: 121-124)

4.2. Το Σύγχρονο Παραμύθι

Το σύγχρονο παραμύθι γράφεται από επώνυμους παραμυθάδες/ συγγραφείς και είναι ένα είδος που φέρει πολύ περισσότερο προσωπικά βιώματα σε αντίθεση με τη συλλογικότητα και ομαδικότητα των βιωμάτων του λαϊκού παραμυθιού. Συνεπώς κουβαλά όλες τις αναστολές, προβληματισμούς, συμπλέγματα, αμφιβολίες ενός σύγχρονου συγγραφέα

Σήμερα παρατηρούνται κάποιες αλλαγές/ αρχές στο σύγχρονο παραμύθι:

- 1) Διακρίνεται μια τάση απομυθοποίησης του παραμυθιού, περιορισμού δηλαδή της καλπάζουσας φαντασίας και συρρίκνωσης του έντονου μαγικού στοιχείου. Ο ρεαλισμός, δηλαδή θέματα που εμπνέονται οι παραμυθάδες από τα προβλήματα της σύγχρονης ζωής, αποτελεί βασικό στοιχείο του σύγχρονου παραμυθιού , αν και βέβαια πάντα παρουσιάζεται μέσα από κάποιο μαγικό/ φανταστικό περίβλημα. Υπάρχει συγκεκρισμός πραγματικότητας και φαντασίας.
- 2) Η τεχνολογία αντικαθιστά όλο και περισσότερο τα μαγικά χαλιά και τις μαγικές σκούπες.
- 3) Αποφεύγονται οι αγριότητες και θηριωδίες των λαϊκών παραμυθιών.
- 4) Η κοινωνία του σύγχρονου παραμυθιού συχνότερα προβάλλεται ως αταξική.
- 5) Το παραμύθι καλλιεργεί τον προβληματισμό πάνω σε σύγχρονα προβλήματα, π.χ. το συνωστισμό των μεγαλουπόλεων.
- 6) Η αναφορά σε μύθους και θρύλους του λαϊκού μας πολιτισμού είναι πλέον ασθενική.
- 7) Ο διδακτισμός έχει προχωρήσει, υπάρχει διδαχή αλλά έρχεται αβίαστα.
- 8) Τα σύγχρονα παραμύθια διατηρούν το happy end και τη δικαίωση του καλού.
- 9) Αποφεύγεται ο σεξισμός και διαπιστώνεται η ύπαρξη χιούμορ.

Στους πιο γνωστούς Έλληνες συγγραφείς σύγχρονων παιδικών παραμυθιών εντάσσονται ο Ευγένιος Τριβιζάς, η Μάρω Λοΐζου, η Ζωή Βαλάση, ο Αλέξης

Κυριτσόπουλος, ο Βαγγέλης Ηλιόπουλος, η Πόλυ Βασιλάκη και πολλοί άλλοι. (Γεωργίου, 2012)

Πριν γίνει οποιαδήποτε επιπλέον αναφορά στο σύγχρονο παραμύθι είναι σημαντικό να αναδειχθεί η αξία ενός δύσκολου προβληματισμού της έννοιας της παιδικότητας και άρα του κοινού των αναγνωστών των σύγχρονων παραμυθιών. Η απάντηση που δίνει ο Peter Hunt για την περίπτωση του παιδιού-αναγνώστη είναι η εξής: «Η παιδικότητα είναι μια πολύπλοκη έννοια, εφόσον επηρεάζεται από ταξικούς, θρησκευτικούς ή έμφυλους προσδιορισμούς οι οποίοι μπορούν να την μεταβάλλουν ακόμη και μέσα σε μια θεωρητικά ομοιογενή κουλτούρα. Ο τρόπος που θα διαβάσουν και θα προσλάβουν το ίδιο λογοτεχνικό έργο συνομήλικοι αναγνώστες θα διαφοροποιείται σε μεγάλο βαθμό, εφόσον θα εξαρτάται από το φύλο τους, την κοινωνική τάξη ή την ομάδα στην οποία ανήκουν και την κουλτούρα μέσα στην οποία διαπαιδαγωγούνται». Σήμερα, οι δυτικές ιδιαίτερα κοινωνίες διανύουν μια περίοδο κατά την οποία οι κοινές, κυρίαρχες ιδεολογίες έχουν «πολλές τοπικές ρωγμές». Συγκεκριμένα, η Ελλάδα χάνει βαθμιαία την ομογένεια που τη χαρακτήριζε παλαιότερα, δεδομένου ότι έχει γίνει αποδέκτης ενός μεγάλου και πολυειδούς κύματος μετανάστευσης. Το ελληνικό σχολείο σήμερα έχει να λάβει υπόψη του τις γλωσσικές, γνωστικές και πολιτισμικές διαφοροποιήσεις των εθνικών μειονοτήτων που απαρτίζουν μέρος του πληθυσμού του. (Οικονομίδου, 2000: 55)

Ήδη από το 1970 το σύγχρονο παιδικό παραμύθι άρχισε σιγά σιγά να χαρακτηρίζεται από νεότερες εξελίξεις και συνέχισε την εντυπωσιακή άνθιση έως τις αρχές του εικοστού πρώτου αιώνα. Η νεότερη λογοτεχνία πλέον ασχολείται με σύγχρονα ζητήματα που χαρακτηρίζονται από οικουμενικότητα, ενώ παράλληλα συμπορεύεται με τις γενικότερες αντιλήψεις της παιδαγωγικής και της αισθητικής. (Ακριτόπουλος, 2013 : 171)

Η σύγχρονη λογοτεχνία εμπνέεται και από τη σύγχρονη πραγματικότητα. Δεν είναι λίγα τα κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα που απασχολούν τη διεθνή και ελληνική κοινωνία, η σύγχρονη τεχνολογία με τις θετικές και αρνητικές της πλευρές, η μόλυνση του περιβάλλοντος, ο γιγαντισμός των αστικών κέντρων και οι απάνθρωπες συνθήκες διαβίωσης στις σημερινές μεγαλουπόλεις και άλλα πολλά θέματα που συνδέονται άμεσα με την υφή του σημερινού πολιτισμού, προβληματίζουν έντονα τους Έλληνες συγγραφείς για παιδιά». (Ακριτόπουλος, 2013 : 172)

Ο David Lewis ισχυρίζεται πως ο λόγος που τα σύγχρονα αναγνώσματα για παιδιά δεν είναι κατηγορηματικά και καταληκτικά είναι ότι ακολουθούν τον εξελισσόμενο κόσμο των μικρών παιδιών, όπου όλα είναι δυνατόν να συμβούν κι όλα να αλλάξουν. Στον χώρο της σύγχρονης παιδικής λογοτεχνίας, η διακειμενικότητα είναι μια στρατηγική που χρησιμοποιείται πολύ συχνά και αυτό διότι, τα αφετηριακά κείμενα ανήκουν κυρίως στο χώρο της παιδικής λογοτεχνίας, εφόσον η διακειμενικότητα στηρίζεται ακριβώς στην εξοικείωση του αναγνώστη με αυτά. Ως αφετηριακά κείμενα τα παραμύθια είναι εξαιρετικά πρόσφορο υλικό, εφόσον προσφέρονται για άπειρους συσχετισμούς και προσαρμογές. (Οικονομίδου, 2000: 75)

Ο ρεαλισμός της γραφής, κύριο στοιχείο μετεξέλιξης της λογοτεχνικής μυθοπλασίας και του νεότερου λογοτεχνικού παραμυθιού, κατά την εποχή αυτή, συνηγορεί σε 3 κυρίως διαπιστώσεις. Αρχικά, με την απώθηση του φανταστικού ή μαγικού στοιχείου, το αφήγημα απομακρύνεται από το παραδοσιακό λαϊκό παραμύθι και απευθύνεται σε μικρούς και μεγάλους. Έπειτα, το νεότερο παραμύθι ως λογοτέχνημα ανιχνεύει την ανθρώπινη ύπαρξη με την εισχώρηση του υποκειμενικού στοιχείου, που φαίνεται ελάχιστα καλυμμένο από την τριτοπρόσωπη αφήγηση του κειμένου. Επιπρόσθετα, να σημειωθεί η διαπίστωση ότι προβάλλει την πνευματικότητα και την ψυχική κατάσταση του ανθρώπου, παραβιάζοντας τον κλειστό, «αντικειμενικά» δοσμένο τρόπο παρουσίασης του κόσμου από το παραδοσιακό/λαϊκό παραμύθι. Και τέλος, ότι με το απογοητευτικό τέλος του παραμυθιού απομακρύνει την ιστορία από την αγαθή αισιοδοξία του τέλους του λαϊκού παραμυθιού. (Ακριτόπουλος, 2010: 201)

Στο σύγχρονο παραμύθι παρατηρείται έξοδος των παραμυθικών ηρώων από τον μαγικό κόσμο τους και η είσοδος αυτών στον πραγματικό κόσμο «των ανθρώπων». Η ιδέα αυτή, πρωτότυπη όσο και σημαντική για την παιδική λογοτεχνία, σηματοδοτεί μια νέα παρουσίαση του νέου παραμυθικού υλικού που με βάση τη ρεαλιστική αναπαράσταση αποσκοπεί στη συγγραφική διαχείριση των στερεότυπων παραμυθικών ηρώων ως μέσου σάτιρας και κριτικής της καθημερινής κοινωνικής και πολιτικής ζωής. (Ακριτόπουλος, 2013: 224)

4.3. Ο Μεταμοντερνισμός

Όταν η χώρα μας τις τελευταίες δεκαετίες βρέθηκε αντιμέτωπη με μια ευρύτερη πολιτισμική κρίση, μια κρίση αξιών, κλήθηκε να εντάξει στη λογοτεχνία ένα νέο είδος παραμυθιού, το «μεταμοντέρνο». Σε έναν κόσμο αβέβαιο, ανασφαλή και πολιτισμικά πλουραλιστικό οι ιστορίες δεν μπορούν πλέον να προσποιούνται ότι αποτυπώνουν την πραγματικότητα όπως κάνει ο ρεαλισμός. Η κεντρική θέση που κατέθεσε ο μεταμοντερνισμός μέσα από τη λογοτεχνία είναι η απώλεια της πίστης σε ένα ιεραρχημένο και λογικό σύμπαν, αλλά και η δυνατότητα του συγγραφέα να το διερμηνεύσει για τον αναγνώστη του. (Οικονομίδου, 2000:33)

Μέσα στο ιστορικό και κοινωνικό αυτό πλαίσιο, στις μεταμοντέρνες αισθητικές επιλογές των συγγραφέων, ο αφηγηματικός λόγος του μυθιστορήματος, ως μυθοπλασία που απευθύνεται σε παιδικό και νεανικό κοινό, σχετίζεται και με το λογοτεχνικό γένος του παραμυθιού. Το «παραμύθι» ως λογοτεχνικό υλικό μας παραπέμπει στη μυθοπλασία του παιδικού μυθιστορήματος. (Οικονομίδου, 2000:33)

4.4. Το Αντιπαραμύθι

Τις τελευταίες δεκαετίες άρχισε σε πολλά προϋπάρχοντα στοιχεία του λαϊκού παραμυθιού να δίνεται μια νέα μορφή. Το περιεχόμενο και το νόημα του κλασικού παραμυθιού επανακαθορίζεται από τη νεότερη λογοτεχνική γραφή. Δηλαδή, τα παραμύθια ξαναγράφονται με ειρωνικό ύφος και εικονογραφούνται με χιούμορ. Τα «ανάποδα παραμύθια», όπως τα αποκαλούν, είναι ουσιαστικά οι παρωδίες των παλιών. Το νεωτεριστικό στοιχείο διαπερνά όλα τα στοιχεία λογοτεχνικότητας του παραδοσιακού παραμυθιού, είτε αυτά είναι συστατικά είτε είναι εμπειρικά και συμβατικά: την ποίηση που πηγάζει από τη λεκτική φαντασία, τη μυθοπλαστική αφήγηση, το χιούμορ που μεταλλάσσεται σε παρωδία ή σάτιρα. Αυτό, λοιπόν, είναι ένα νέο είδος παραμυθιού: το αντιπαραμύθι. Τα τελευταία χρόνια το είδος αυτό έφερε στο προσκήνιο μια νέα ιδεολογική πνοή στη διαπολιτισμικότητα και τη διακειμενικότητα που πλέον έχει κατακτήσει το παιδικό βιβλίο και επομένως το παιδικό κοινό. (Ακριτόπουλος, 2013: 234)

Αξίζει να παρατηρήσουμε ότι το αντιπαραμύθι αποτελεί ταυτόχρονα και ένα διακείμενο. Αυτό σημαίνει ότι επικαλείται και επαναγράφει προϋπάρχοντα κείμενα. Παραδείγματος χάρη, βασικό χαρακτηριστικό του αντιπαραμυθιού είναι το γεγονός ότι αντιστρέφονται πλήρως οι ρόλων των ηρώων και ανατρέπονται τα στερεότυπα του παραδοσιακού λαϊκού παραμυθιού. (Ακριτόπουλος, 2013: 235)

4.5. Το Οικολογικό Παραμύθι

Ιστορικά και κοινωνικά, η σύγχρονη Ελλάδα βρίσκεται σε μια νέα εποχή που χαρακτηρίζεται από προσπάθειες και κάποιες πρωτοποριακές πρωτοβουλίες αφύπνισης της ελληνικής κοινωνίας σε περιβαλλοντικά θέματα.

Κοινό θέμα όλων των παρακάτω σύγχρονων παραμυθιών, που έχω ασχοληθεί στην εργασία μου, είναι τα σύγχρονα οικολογικά προβλήματα των πόλεων και της υπαίθρου. Το κάθε θέμα τίθεται ως πρόβλημα στην αρχή κάθε ιστορίας και αίρεται στο τέλος η λύση, η οποία είναι πάντοτε αισιόδοξη. Αποκαθιστά τα πράγματα, αποδίδοντας πάντοτε, έστω συμβολικά, δικαιοσύνη. (Ακριτόπουλος, 2013: 251)

Ο απώτερος στόχος των συγγραφέων είναι αναμφισβήτητα ο προβληματισμός, δεν λείπει όμως και η διδακτική πρόθεση. Μέσω της αλληγορίας και των συμβολισμών περνιούνται στους μικρούς αναγνώστες τα επιθυμητά μηνύματα. Η αφήγηση, συνήθως, μετά από μια σύντομη πλοκή, οδηγεί στην αισιόδοξη λύση των προβλημάτων. Οι συγγραφείς φαίνεται πως χρησιμοποιούν με συγκεκριμένο τρόπο τους ήρωές τους, με σκοπό να προβληθούν στερεότυπα και ένοχες συμπεριφορές της οικολογικής καταστροφής. Απευθύνονται σε ένα παιδικό κοινό της προσχολικής ηλικίας, επιχειρώντας την συνειδητοποίηση και την ευαισθητοποίηση τους στα οικολογικά θέματα, τα οποία με πολύ ζήλο και θέρμη άρχισαν να αναδεικνύονται στην Ελλάδα ήδη από τη δεκαετία του 1980. (Ακριτόπουλος, 2013: 251)

4.6. Το Μυθολογικό Παραμύθι

Μύθοι είναι καταρχάς οι παραδόσεις των αρχαίων για θεούς και ήρωες, ενώ η μυθολογία λέγεται η επιστήμη που τις πραγματεύεται. Μύθος είναι επίσης η μικρή αλληγορική διήγηση, από τον κόσμο των ζώων ή των ανθρώπων, που θέλει να μας διδάξει κάτι. Συνήθως οι μύθοι επιλέγονται για να δώσουν με περισσότερη παραστατικότητα αυτό που θέλουν να διδάξουν. Θα μπορούσαμε να τους διακρίνουμε σε *α) κοσμογονικούς, β) εθνεγερτικούς, γ) φυσιογνωστικούς, δ) κοινωνικούς ή διδακτικούς*. (Κ.Κ. Ruthven, 1977).

Η κοινωνικοί ή διδακτικοί μύθοι μας ενδιαφέρουν περισσότερο για το παιδαγωγικό τους περιεχόμενο. Ο σημαντικότερος μυθοποιός μύθων με ζώα είναι ο Αίσωπος. Οι εκατοντάδες λαϊκών προφορικών μύθων που κυκλοφορούσαν κατά την αρχαιότητα έπρεπε να αποδοθούν σε κάποιο πρόσωπο με σάρκα και οστά και αποδόθηκαν στον Αίσωπο. Είναι πολύ ενδιαφέρον το γεγονός ότι, ενώ η όλη υπόθεση του μύθου μπορεί να εκφράζει ένα πνεύμα αμφισβήτησης της ισχύουσας τότε κατάστασης, πολιτικής, κοινωνικής ή άλλης, στο τέλος όμως το διδακτικό επιμύθιο συμφωνεί με την υπάρχουσα κατάσταση και εντέλει δικαιώνει μια συμβατική ηθική. (Αυδίκος, 1997: 121)

4.7. Το Κοινωνικό Παραμύθι

Το κοινωνικό παραμύθι αποδεικνύεται πως συμβάλλει στην καλλιέργεια του πνεύματος και βοηθά τα παιδιά να ξεκαθαρίσουν τα συναισθήματά τους και να αντιληφθούν τις δυσκολίες της ζωής. Ταυτόχρονα, προτείνει λύσεις στα προβλήματά τους. Παράλληλα, όμως, δίνει στο παιδί τη δυνατότητα να παρακολουθήσει την παρέμβαση του ανθρώπου σε μια κατάσταση που το περιβάλλει. Έτσι ηρεμεί και γαληνεύει από τις καθημερινές εντάσεις που βιώνει, μαθαίνει ν' ακούει και να σκέφτεται. (Χαδιαράκου, 2012, άρθρο)

Δεν είναι λίγα τα παραμύθια που περνούν κοινωνικά μηνύματα. Άλλες φορές οι ιστορίες προσπαθούν να μεταδώσουν αξίες, όπως δικαιοσύνη, καλοσύνη ή ισότητα, και άλλες προσπαθούν να περάσουν μηνύματα που είναι συνδεδεμένα με το

κοινωνικό περιβάλλον, όπως η σημασία της κοινότητας, οι «αντρικοί» και «γυναικείοι» ρόλοι ή η κοινωνική ιεραρχία. Τα κοινωνικά παραμύθια χρησιμοποιούνται σήμερα από ορισμένους ψυχολόγους για να βοηθήσουν τους ανηλίκους να ξεπεράσουν κάποια ψυχολογικά προβλήματα. Όταν συνειδητοποιήσουμε τη βαθύτερη σημασία του νοήματος ενός κοινωνικού παραμυθιού, τότε μπορούμε να μεταφράσουμε ασυνείδητες σκέψεις και φόβους μας και να τα αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικότερα! (Χαδιαράκου, 2012, άρθρο)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1. Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ

Σύμφωνα, με πολλούς ειδικούς, η συμβολή του παραμυθιού στην ανάπτυξη, εκπαίδευση, κοινωνική συμπεριφορά, αλλά και στη συναισθηματική ωρίμανση του παιδιού είναι πολλαπλή και ανεκτίμητη. Με το να διαβάζει κανείς στα παιδιά σύγχρονα παραμύθια, βοηθά:

- ❖ **Στη συναισθηματική ωρίμανση:** Με τα παραμύθια, εμπλουτίζεται και ενδυναμώνεται ο ψυχικός κόσμος των παιδιών.
- ❖ **Στη διαχείριση δύσκολων καταστάσεων:** Το παραμύθι βοηθά το παιδί να διαχειρίζεται δύσκολες καταστάσεις, όπως ο αποχωρισμός, μια ασθένεια ή ακόμα χειρότερα ο θάνατος.
- ❖ **Στην ανάπτυξη της φαντασίας του:** Μάλιστα, όταν το παιδί μεγαλώσει περισσότερο, είναι πολύ δημιουργικό να γράψουμε μαζί του ένα παραμύθι.

- ❖ **Στο να πάρει σπουδαία μαθήματα:** Μέσα από τα παραμύθια, το παιδί μπορεί να πάρει σημαντικά μαθήματα για την οικογένεια, τη φιλία, την αγάπη.
- ❖ **Στο να αναγνωρίσει τις αξίες της ζωής:** Βοηθούν το παιδί να μάθει για σημαντικές αξίες της ζωής, όπως εκείνης της οικογένειας, της φιλίας. Επιπρόσθετα, μαθαίνει από πολύ νωρίς για την αγάπη, την αλληλεγγύη, την βοήθεια, το σεβασμό και την έννοια της προσφοράς.
- ❖ **Στο να γίνει συνεργάσιμο και κοινωνικό:** Έρευνες έχουν δείξει πως τα παιδιά που μεγάλωσαν ακούγοντας παραμύθια είναι ιδιαίτερα συνεργάσιμα και κοινωνικά.
- ❖ **Στο να απελευθερωθεί από τον φόβο:** Το παιδί αποκτά θάρρος. Απελευθερώνεται από το φόβο και από καταστάσεις που το αγχώνουν, όπως εκείνης της εγκατάλειψης.
- ❖ **Στη μαθησιακή του ανάπτυξη:** Τα παιδιά που μεγάλωσαν με παραμύθια έχει παρατηρηθεί ότι μαθαίνουν να διαβάζουν πιο γρήγορα, όπως και ακόμα να γράφουν. Επίσης, έχουν αποκτήσει πλούσιο λεξιλόγιο και χειρίζονται με μεγαλύτερη δεξιότητα το γραπτό λόγο.
- ❖ **Και το κυριότερο:** Το «έζησαν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα», είναι το πιο αισιόδοξο μήνυμα που μπορεί να δοθεί σε ένα παιδί!

Αρχικά, εστιάζοντας το ενδιαφέρον μας στην εποχή που βρισκόμαστε οφείλουμε να παρατηρήσουμε ότι η λογοτεχνία για παιδιά είναι το ίδιο στατική από την λογοτεχνία για ενήλικες. Όπως και η τελευταία, έτσι και αυτή αποτελεί έναν ζωντανό οργανισμό που αντανακλά, αλλά και ταυτόχρονα τροφοδοτεί τις κοινωνικές και ιδεολογικές αλλαγές οι οποίες χαρακτηρίζουν μια ιστορική περίοδο. (Οικονομίδου, 2000: 22)

Ανεξάρτητα, όμως από τις γενικότερες ραγδαίες κοινωνικές εξελίξεις και την ατμόσφαιρα των ριζοσπαστικών ιδεών της σύγχρονης εποχής, διαπιστώνεται πως η παιδική λογοτεχνία των τελευταίων τριών δεκαετιών αναλαμβάνει να ερμηνεύσει ένα νέο ρόλο. Και αυτό φαίνεται στο γεγονός ότι μεταβλήθηκαν ριζικά οι απόψεις της ψυχολογίας και της παιδαγωγικής για τη φύση του παιδιού και την αγωγή του. Οι παλιότερες γενιές συγγραφέων παιδική λογοτεχνίας, από τους οποίους πολλοί ήταν εκπαιδευτικοί, έγραφαν βιβλία που θα χαρακτηρίζονταν κυρίως ως μέσα αγωγής. (Οικονομίδου, 2000: 28)

Στις αρχές του εικοστού πρώτου αιώνα τα παιδικά και εφηβικά παραμύθια αρχίζουν να προσδιορίζονται από σύγχρονα ζητήματα που χαρακτηρίζονται από οικουμενικότητα, ενώ παράλληλα τίγονται και θέματα με γενικότερες αντιλήψεις, όπως αυτή της παιδαγωγικής και της αισθητικής. Παραδείγματος χάρη, η ρύπανση του περιβάλλοντος και τα άλλα οικολογικά προβλήματα, ο πόλεμος, η ειρήνη, τα ναρκωτικά, οι τεχνολογικές εξελίξεις, οι οικογενειακές σχέσεις, όλα αυτά αποτελούν τα αγαπημένα θέματα των συγγραφέων. (Ακριτόπουλος, 2013:171)

Οι παιδικοί συγγραφείς πλέον εμπνέονται από τη σύγχρονη πραγματικότητα. Κοινωνικά, πολιτισμικά και πολιτικά προβλήματα που απασχολούν την διεθνή και ελληνική κοινωνία, η σύγχρονη τεχνολογία με τις θετικές και αρνητικές πλευρές της, η μόλυνση του περιβάλλοντος, ο συνωστισμός στα αστικά κέντρα και οι απάνθρωπες συνθήκες διαβίωσης στις σημερινές μεγαλουπόλεις και άλλα πολλά θέματα, που συνδέονται άμεσα με την υφή του σημερινού πολιτισμού, προβληματίζουν έντονα τους Έλληνες και ξένους συγγραφείς βιβλίων για παιδιά και νέους.

Σε πολλά επώνυμα γραπτά παραμύθια γίνεται φανερό ότι ο/η συγγραφέας επινοεί ιστορίες που αναφέρονται στην πραγματικότητα. Και αυτό διότι και ο ίδιος/ η ίδια έχει βιώσει τη σύγχρονη κοινωνική και πολιτική κατάσταση, έχει εντυπώσει στην κοινωνική ζωή, στις ηθικές αξίες της, στις αισθητικές της τάσεις, στην κυρίαρχη ιδεολογία της, παρουσιάζει μέσα από διάφορα επιλεγμένα θέματα, σύμβολα, συμβολισμούς και κοινωνικές συμπεριφορές διαφόρων, φτιαγμένων από τον ίδιο, χαρακτήρων. Οι συμπεριφορές αυτές αναπαριστούν με εντελώς διαφορετικό τρόπο και γραφή συγκεκριμένες ατομικές ή και συλλογικές συμπεριφορές ανθρώπων της εποχής του. (Ακριτόπουλος, 2013:171)

Επιπρόσθετα, κάποιοι πιστεύουν ότι οι κοινωνικοπολιτισμικές αξίες αλλάζουν αρνητικά στο σύγχρονο παραμύθι καθώς προσβάλλονται και καταπατώνται ιδεολογικά στερεότυπα που αφορούν στην τάξη, στο φύλο ή στη φυλή, στις ιδέες περί πατρίδας, θρησκείας, οικογένειας ή φύσις. Να σημειώσουμε εδώ ότι ο πρώτος και πιο απροκάλυπτος τρόπος, για να εμφανιστεί η ιδεολογία ενός συγκεκριμένου συγγραφέα σε ένα παιδικό παραμύθι, είναι μέσα από τις πολιτικές, κοινωνικές ή ηθικές θέσεις του, τις οποίες συστήνει στους αναγνώστες μέσα από τις ιστορίες που διηγείται. Η ιδεολογία σε αυτή την περίπτωση είναι πολύ εύκολο να εντοπιστεί, καθώς η παρουσία της είναι συνειδητή, σκόπιμη και σε μεγάλο βαθμό προβαλλόμενη. Όσο πιο προικισμένος και ικανός είναι ένας συγγραφέας, τόσο πιθανότερο είναι να προβάλλει τις ιδεολογικές του θέσεις με πιο συγκαλυμμένο τρόπο. (Οικονομίδου, 2000: 41)

Ουσιαστικά, οι νεότεροι συγγραφείς επιδιώκουν να παρουσιάσουν έναν πρωτοφανέρωτο νέο κόσμο, καλύτερο από τον πραγματικό. Φαίνεται πως προσδοκούν όχι μόνο να ψυχαγωγήσουν τον αναγνώστη αλλά και να τον διαμορφώσουν ηθικά και πολιτικά. Μια τέτοια ιδέα επιτυγχάνεται σε πράξη με τον συνδυασμό αφήγησης, λεκτικής φαντασίας, χιούμορ, παρωδίας, σάτιρας και ποίησης.

Όπως αποδεικνύεται, στόχος των περισσότερων νεότερων συγγραφέων είναι να καλλιεργήσουν την πολιτική και ηθική ευαισθητοποίηση/ συνειδητοποίηση των μικρών αναγνωστών, να επιστήσουν την προσοχή τους σε όλα εκείνα τα σημεία της σύγχρονης πολιτικής ζωής που δρουν ενάντια στη χειραφέτηση, την ελευθερία και την αυτοδυναμία σκέψης και δράσης του πολίτη.

5.2. ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΜΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

Η παιδική λογοτεχνία έχει αναμφισβήτητα, σε μεγάλο βαθμό, έναν κοινωνικοποιητικό ρόλο. Η Joan Rockwell (στο Richards, 1992) αναφέρει χαρακτηριστικά ότι η λογοτεχνία είναι ένα κοινωνικό προϊόν, ένα κοινωνικό «παράγωγο» το οποίο ταυτόχρονα παράγει και κοινωνία. Φαίνεται πως διαδραματίζει πρωταρχικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση των παιδιών, στην πολιτική ένταξη τους και στη μεταφορά

συμβόλων και μοντέλων ζωής σε σχέση με αξίες και με προσωπικές και διαπροσωπικές διαφορές.

Είναι αποδεδειγμένο ότι ένα κείμενο που παράγει νοήματα με βάθος και αξίες έχει τη δύναμη να παίζει σημαντικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση των αναγνωστών μέσα από την υποβολή συγκεκριμένων νοημάτων, ιδεών και αντιλήψεων. Τα παιδικά βιβλία ανήκουν στον κόσμο των παιδιών και οφείλουν να είναι ανοιχτά σε πολλές αναγνώσεις, κυρίως όμως οφείλουν να προβληματίζουν τους μικρούς αναγνώστες και, ενθαρρύνοντας πάντα την κριτική τους σκέψη, να τους βοηθήσουν να γίνουν κριτικοί αναγνώστες. Αυτό που έχει σημασία, εντέλει, είναι τα παραμύθια/ κείμενα για παιδιά να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες του κοινού στο οποίο απευθύνονται, ενός κοινού γεμάτο ενεργητικότητα και περιέργεια. (Οικονομίδου, 2000: 62)

Τα παραμύθια που ανταποκρίνονται με επιτυχία στις πνευματικές ανάγκες των μικρών αναγνωστών έχουν σημαντικό ψυχολογικό νόημα για τα παιδιά όλων των ηλικιών καθώς διευκολύνουν τις αλλαγές ταύτισης τους σε κάθε περίοδο και έτσι αντλούν πλούσια προσωπικά μηνύματα από αυτά. Παραδείγματος χάρη, ένα από τα θετικά μηνύματα που μεταδίδουν τα παραμύθια στα παιδιά είναι ότι αν ένα άτομο μείνει αφοσιωμένο στις αξίες που έχει επιλέξει και πιστεύει, τότε αργά ή γρήγορα θα κυριαρχήσει στο στίβο της ζωής.

Η επιδεξιότητα και η ικανότητα ενός συγγραφέα φαίνεται από το αν καταφέρει να “περάσει τα μηνύματα” που θέλει στο κοινό του με επιτυχία. Η σύγχρονη λογοτεχνική τονίζει τη σπουδαιότητα τού να γνωρίζει ο αναγνώστης τους αφηγηματικούς τρόπους και τις διαφορετικές σημασίες που προκύπτουν από τις διαφορετικές αφηγηματικές μεθόδους. Έτσι ο αναγνώστης μπορεί να διεισδύσει ευκολότερα στα βαθύτερα νοήματα ενός κειμένου/παραμυθιού. (Οικονομίδου, 2000: 49)

❖ Η ΠΟΛΥΞΕΝΗ

- *«Ήταν ντροπαλή και δεν έκανε εύκολα φίλους... Στις δύσκολες στιγμές πάντα εμφανιζόταν και της κρατούσε συντροφιά.»*

Δεν είναι λίγα τα παιδιά σε αυτή την ηλικία που δυσκολεύονται να κοινωνικοποιηθούν και να ενταχθούν σε μια ομάδα. Ιδιαίτερα αν ο χαρακτήρας τους είναι ήδη εσωστρεφής και ντροπαλός τότε είναι σχεδόν αδύνατον αυτά τα άτομα να καταφέρουν μόνα τους να πλησιάσουν κάποιους άλλους. Το γεγονός, βέβαια, ότι κάποιος είναι ντροπαλός δεν σημαίνει ότι δεν θα μπορούσε να είναι και επικοινωνιακός. Πολλοί είναι αυτοί που ενώ αρχικά διστάζουν να ανοιχθούν στους άλλους, τελικά λόγω διαβίωσης με αυτούς είτε σε επαγγελματικό χώρο είτε σε αθλητικό είτε σε καλλιτεχνικό καλούνται να αναπτύξουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες. Εδώ η Πολυξένη φαίνεται πώς δυσκολεύεται να το χειριστεί όλο αυτό και η μόνη της λύση για να μην αισθάνεται μόνη είναι να δημιουργεί στο μυαλό της φανταστικούς φίλους (πουλάκια, μικροί άγγελοι, πολύχρωμες πεταλούδες, ιπτάμενα σκουφάκια).

Η ηρωίδα πιστεύει ότι όλοι αυτοί οι φανταστικοί φίλοι εκπροσωπούν κάτι όμορφο, καλό, μαγευτικό, απόκοσμο και αθώο. Είναι σίγουρη ότι αυτοί οι φίλοι δεν θα την κρίνουν και δεν θα την κοροϊδέψουν, αντίθετα θα την αποδεχτούν όπως είναι και θα την «αγκαλιάσουν» ζεστά. Η Πολυξένη έχει μάλιστα και έναν αγαπημένο φίλο ανάμεσα τους, ένα πινέλο, το οποίο έχει την ιδιότητα του καλύτερου της φίλου. Πάρα πολλά παιδιά στην ηλικία της ηρωίδας δημιουργούν φανταστικούς φίλους είτε γιατί θέλουν να αντιμετωπίσουν μια φοβία, είτε μια κατάσταση είτε ένα συμβάν που δεν μπορούν να διαχειριστούν. Θεωρούν ότι έτσι δεν θα είναι μόνα σε αυτό που βιώνουν αλλά ότι κάποιος άλλος τους συμπαραστέκεται στο πρόβλημα τους.

- **«Στο σχολείο καθόταν πάντα μόνη... η δασκάλα έπαψε να της μιλάει συχνά.»**

Σε αυτό το σημείο εντοπίζεται η σταδιακή αλλαγή της συμπεριφοράς των μαθητών και της δασκάλας της Πολυξένης. Στην αρχή, το σχολικό περιβάλλον της ηρωίδας την αποδεχόταν όπως ήταν και παρά τις γλωσσικές τις αδυναμίες προσπαθούσαν να της δώσουν χρόνο και χώρο. Σιγά σιγά βλέπουμε ότι η υπομονή όλων εξαντλείται και δεν δίνουν νέες ευκαιρίες στην μικρή πρωταγωνίστρια του παραμυθιού. Αρχικά, πιθανότατα η δασκάλα να ήθελε να καλλιεργήσει στους μαθητές της, την ενσυναίσθηση και τον σεβασμό προς τους άλλους ανθρώπους γι' αυτό και τις πρώτες μέρες δεν γελούσαν εις βάρος της Πολυξένης ούτε την κοροϊδεύαν που μπερδευε τις λέξεις. Αργότερα, όμως, η ίδια η δασκάλα έδωσε το κακό παράδειγμα στα υπόλοιπα παιδιά, αφού έπαψε να ασχολείται όσο θα έπρεπε με το παιδί που ουσιαστικά χρειαζόταν περισσότερο την προσοχή και τη βοήθεια της. Τα παιδιά όσο είναι μικρά ακολουθούν και μιμούνται πολύ πιο εύκολα συμπεριφορές, δίχως να περάσουν πρώτα από την κριτική τους σκέψη. Κάτι τέτοιο, ίσως να οδήγησε και τους συμμαθητές της Πολυξένης σε αυτή την υποτίμηση προς το πρόσωπό της.

- **«Τότε η δασκάλα της χαμογελούσε συγκαταβατικά λέγοντας: “Αχ, Πολυξένη μου! Τι θα γίνει με σένα; Πάλι αφηρημένη είσαι; Πού τρέχει το μυαλό σου;”. Η Πολυξένη έμεινε σιωπηλή, με το βλέμμα στραμμένο στο πάτωμα. Ένωθε τους συμμαθητές της να την κοιτάζουν κοροϊδευτικά, έτοιμοι να βάλουν τα γέλια.»**

Σε αυτό το σημείο παρατηρούμε ότι η ηρωίδα βρίσκεται σε μια πολύ δύσκολη και αμήχανη θέση, καθώς νιώθει την δασκάλα να την “εκθέτει” μπροστά στους συμμαθητές της. Η αντίδραση της δασκάλας και ο λανθασμένος χειρισμός της πάνω στο ζήτημα της μικρής χειροτερεύουν τα πράγματα. Χωρίς να το καταλαβαίνει

γελοιοποιεί την Πολυξένη μπροστά στους συμμαθητές της, οι οποίοι ψάχνουν αφορμή για να την “πειράξουν”, και την ωθεί στο να κλειστεί ακόμα περισσότερο στον εαυτό της.

- *«Και τότε ερχόταν το πινέλο- φίλος. Ζωγράφιζε πάνω στα πρόσωπα των πιο αντιπαθητικών παιδιών ποντίκια που κρέμονταν από τα ρουθούνια, κόκκινα μεγάλα σπυριά, μουτζούρες, μύτες μεγάλες και στραβές, σαν αυτές που έχουν οι κακές μάγισσες, αστεία μουστάκια και άλλα πολλά.»*

Η ηρωίδα περνάει ένα δράμα και προσπαθεί όλη αυτή την κατάσταση να την εξωτερικεύσει και να την αντιμετωπίσει με χιούμορ. Τα μόνα της όπλα η φαντασία και το πινέλο. Αυτό μπορούμε να πούμε ότι είναι σημάδι ευφυΐας. Διότι δεν ξεσπά ούτε με νεύρα αλλά ούτε και με κλάματα, αλλά συγκρατεί τον εαυτό της και καταφέρνει να τον εστιάσει σε κάτι ευχάριστο παρά την μαζική απόρριψη που βιώνει.

- *«Κάποια μέρα ανέλαβε την τάξη.. ”Γιατί δε μιλάς, Τι είσαι εσύ; Είσαι ξένη;” συνέχισε η δασκάλα.»*

Η ηρωίδα μας εδώ έρχεται αντιμέτωπη με έναν καινούργιο χαρακτήρα του παραμυθιού που φαίνεται να ακολουθεί πιστά τη λανθασμένη συμπεριφορά της προηγούμενης δασκάλας. Οι συμμαθητές της με τις λεκτικές τους παρεμβάσεις («είναι ξένη, πολύ ξένη») δηλώνουν έμμεσα την απόρριψη τους προς το πρόσωπο της Πολυξένης και την άρνηση τους να την εντάξουν στην παρέα τους. Η μικρή πρωταγωνίστρια βλέποντας τις αντιδράσεις τους κλείνεται ακόμα περισσότερο στον εαυτό της και δυσκολεύεται να εκφραστεί διότι φοβάται την κακή κριτική και τον

σχολιασμό. Η δασκάλα σαν εκπαιδευτικός δεν επιβάλλει την τάξη στα παιδιά αλλά αντίθετα καταφέρνει να αγχώσει ακόμα περισσότερο την ηρωίδα.

Ο συγγραφέας δεν βάζει τυχαία την Πολυξένη να επαναλάβει το όνομα της σχεδόν συλλαβικά («Πολύ.. Πολύ.. Πολύ.. ξένη») και αυτό διότι θέλει να τονίσει τα συναισθήματα που νιώθει η ίδια, δηλαδή απόμακρη και ξένη από τα υπόλοιπα παιδιά. Εδώ αναμφισβήτητα έχουμε μια περίπτωση ενδοσχολικής βίας. Μπορεί όχι σωματικής αλλά σίγουρα ψυχολογικής. Δυστυχώς, δεν είναι λίγα τα παιδιά στις μέρες μας που βιώνουν τέτοιες καταστάσεις, παρά τις όποιες εκπαιδευτικές ενημερώσεις και ημερίδες. Η ίδια η εκπαιδευτικός της τάξης δεν καταφέρνει να προσεγγίσει σωστά την Πολυξένη, δείχνει αδιαφορία για τα εσωτερικά της συναισθήματα και την φέρνει σε ακόμα πιο δύσκολη θέση μπροστά στους συμμαθητές της. Με την ερώτηση μάλιστα που της κάνει («Τι είσαι εσύ;») φαίνεται να την υποτιμά και να την διαχωρίζει από τα υπόλοιπα παιδιά, λες και είναι προβληματική ή μη λειτουργική. Η Πολυξένη αντιλαμβάνεται αυτό τον διαχωρισμό και νιώθει όχι μόνο πιο μειονεκτικά από πριν αλλά και την απόσταση με τους συμμαθητές της να μεγαλώνει.

- **«Μπορεί όμως και να άλλαξαν τα πάντα... Μπορεί και να ντράπηκαν λιγάκι για τον εαυτό τους.»**

Σε αυτό το σημείο ο συγγραφέας θέλει να δικαιώσει την Πολυξένη, η οποία γεμάτη θάρρος και αποφασιστικότητα αποφασίζει με ένα τραγούδι να τους αποκαλύψει τι κρύβει μέσα της, διότι έτσι μπορεί να εκφραστεί ευκολότερα. Αποκαλύπτει στην δασκάλα και στους συμμαθητές της, κυρίως, το πραγματικό της πρόσωπο και δηλώνει πλέον τα συναισθήματα της, χωρίς καθόλου αναστολές και φοβίες. Επιπρόσθετα, ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τη λέξη “μπορεί” («Μπορεί να αισθάνθηκαν αγάπη και θαυμασμό..», «Μπορεί να ντράπηκαν λιγάκι.») για να δώσει έμφαση στον ρεαλισμό του παραμυθιού. Παραδείγματος χάρη, ένα κλασσικό παραμύθι τελειώνει σχεδόν πάντα με καλό τέλος, όπου ο ήρωας γίνεται αγαπητός και αποδεχτός από όλους. Στο παραμύθι της Πολυξένης όμως, το κάθε παιδί έχει τη δική του προσωπικότητα και υπάρχει η πιθανότητα είτε να αποδεχθεί είτε όχι την μικρή μας ηρωίδα. Η δήλωση αυτή της ντροπής στο τέλος αυτού του συγκεκριμένου κομματιού αντιστρέφει τους

ρόλους. Δηλαδή ενώ αρχικά η Πολυξένη ένωθε ντροπαλή και δεν εκφραζόταν, τώρα βλέπουμε να συμβαίνει το ακριβώς αντίθετο. Οι συμμαθητές της πιθανότατα να αισθάνονται άσχημα και να μην μπορούν να την κοιτάξουν στα μάτια ενώ αντίθετα η μικρή πρωταγωνίστρια δεν φαίνεται πια να έχει καμιά ανασφάλεια.

- *«Ένα μόνο ξέρω στα σίγουρα. Πως το τριαντάφυλλο στο μάγουλο της Πολυξένης έμεινε για πάντα ανθισμένο και πως η ίδια από εκείνη τη στιγμή έπαψε να αισθάνεται στο σχολείο αδύναμη, μόνη και πολύ πολύ ξένη.»*

Στο τέλος του παραμυθιού έρχεται και η εξιλέωση της ηρωίδας, η οποία, με τη βοήθεια των φανταστικών της φίλων, έχει κατορθώσει να εκφραστεί και να ξεπεράσει όλα όσα την κάνουν να αισθάνεται μόνη, αδύναμη και ξένη. Γνώριζε καλά τις αδυναμίες της αλλά δεν τα παράτησε. Προτίμησε να αξιοποιήσει τη φαντασία της, το ταλέντο της στο τραγούδι και μέσου αυτού να κερδίσει τις καρδιές όλων. Κάτι που μάλλον κατάφερε με μεγάλη επιτυχία!

❖ Ο ΡΑΦΤΑΚΟΣ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

- *«Γιατί κλωστές και νήματα δεν είχε... πλέκοντας τα γράμματα μεταξύ τους...»*

Εδώ ο συγγραφέας μας συστήνει έναν ράφτη διαφορετικό και πρωτότυπο από τους άλλους. Αυτός δεν ράβει με υφάσματα ή μαλλί τα ρούχα του αλλά το υλικό που χρησιμοποιεί είναι οι λέξεις, τις οποίες διαλέγει προσεχτικά και τις πλέκει μεταξύ τους περίτεχνα.

- *«Και τα πολύ χοντρά παλτά, αυτά για το πολύ κρύο, τα έραβε με πιο ζεστές ακόμα, όπως: τζάκι και ξυλόσομπα ή αγάπη και αγκαλιά.»*
- *«Κι όσο για τα καλοκαιρινά, ψάθινα καπέλα, μαγιό και πετσέτες, τα έραβε και τα έπλεκε με λέξεις δροσερές: ίσκιος, γάργαρο νερό, πλατάνι και βουτιές. »*

Στα δύο παραπάνω αποσπάσματα παρατηρούμε ότι αυτός ο ιδιαίτερος ράφτης χρησιμοποιεί λέξεις απλές, η σημασία των οποίων είναι ικανή να ζεστάνει, να ανακουφίσει και να συντροφεύσει τους ανθρώπους που φορούν τα ενδύματά του. Είναι λέξεις που κρύβουν μέσα τους την ανάπαυση, την ανεμελιά, την τρυφερότητα και την αγάπη. Στοιχεία που χρειάζεται κάθε άνθρωπος στη ζωή του για να είναι ευτυχισμένος!

- *«Οι πελάτες του ούτε που πρόσεχαν... που τους έραβε ο μοναδικός τους ράφτης.»*

Σε αυτό το μικρό κομμάτι, οι πελάτες του ράφτη παρουσιάζονται παντελώς κυνικοί και αδιάφοροι ως προς το ιδιαίτερο περιεχόμενο των ρούχων. Το μόνο που τους απασχολεί είναι τα σχέδια, τα χρώματα και τα νούμερα. Δεν εστιάζουν στην ουσία των καινούργιων τους ενδυμάτων αλλά στην επιφάνεια αυτών. Το ίδιο συμβαίνει και με τη σύγχρονη κοινωνία, η οποία δίνει βαρύτητα στην κοινωνική άνοδο και όχι στην πνευματική.

- *«Διάλεξαν ρούχα έτοιμα... καταχωνιάζονταν σε μπαούλα και ντουλάπες. »*

Εδώ ο συγγραφέας θίγει δύο σημαντικά ζητήματα. Πρώτον, τη μαζοποίηση και δεύτερον, τον καταναλωτισμό. Το χωριό που άρχισε πια να μοιάζει με πόλη, λόγω της κοινωνικής και οικονομικής του εξέλιξης, γέμισε από άβουλους και παθητικούς πολίτες. Η μόδα της εποχής και η σύγχρονη βιομηχανία οδήγησε τους πελάτες του ράφτη μας στον υπερκαταναλωτισμό. Άρχισε να απουσιάζει σιγά σιγά η κριτική σκέψη και ο προβληματισμός, με αποτέλεσμα όλοι να επιδιώκουν επαναλαμβανόμενα την κατάκτηση ολόιδιων μοντέρνων, εντυπωσιακών ενδυμάτων. Παρατηρούμε εδώ ότι η μαζοποίηση κατάφερε να χειραγωγήσει τους πολίτες και να τους κατευθύνει σε συγκεκριμένες επιλογές. Αυτά όμως τα ρούχα τους κάλυπταν μόνο εξωτερικά και όχι εσωτερικά, γι' αυτό και σε πολύ σύντομα χρονικά διάστημα αποσύρονταν.

- *«Στην αρχή δοκίμασαν τα γνωστά... σαν να 'γινε στο σπίτι καλοκαίρι.»*

Όταν έπεσε ο βαρύς χειμώνας ούτε τα καλοριφέρ, ούτε τα τζάκια, ούτε οι κουβέρτες αλλά ούτε και τα ολοκαίνουργια ακριβά ρούχα τους μπόρεσαν να τους ζεστάνουν και απελπίστηκαν. Τυχαία ανακαλύφθηκε ότι το μόνο που μπορούσε να ζεστάνει τους πολίτες ήταν τα ξεχωριστά ενδύματα του παλιού τους ράφτη, τα οποία ήταν ραμμένα με ζεστές, όμορφες και διαλεκτές λέξεις.

- *«Κι αμέσως άρχισαν να του μιλούν όλοι μαζί, να τον βομβαρδίζουν με λέξεις: “Εγώ είχα ένα κασκόλ χρωματιστό..” “Μα πόσο σας ευχαριστώ...” “Και τι ζεστό”. Λέξεις, λέξεις, όμορφες ζεστές ζεστές λέξεις. »*

Σε αυτό το σημείο βλέπουμε τον ράφτη να δέχεται από όλους την αναγνώριση που του αξίζει. Λόγια ευγνωμοσύνης, επαίνου, χαράς και συμπάθειας είναι αυτά που ζεσταίνουν και ενώνουν όλους τους πολίτες με τον ξεχωριστό τους ράφτη.

- ***«Κι ο ράφτης, τέτοια ήταν η χαρά του, που δεν έχασε... μια ολόκληρη πόλη για παρέα!»***

Ο ράφτης που είχε χάσει κάθε ελπίδα για την ανθρωπιά του τόπου του, αιφνιδιάζεται ευχάριστα με την ανατροπή των γεγονότων και στρώνεται στη δουλειά για να “ζεστάνει” τους συμπολίτες του με τον δικό του μοναδικό τρόπο. Παρά το γεγονός ότι όλοι φέρθηκαν με απαξίωση και αδιαφορία προς το πρόσωπο του ράφτη, αυτός προτίμησε να μην φερθεί με εγωισμό και μνησικακία αλλά έσπευσε να προσφέρει τις υπηρεσίες του για το κοινό καλό της πόλης. Άπαντες εκτίμησαν την ξεχωριστή του ικανότητα να ζεσταίνει ολόκληρη την πόλη με τις “δημιουργίες” του.

- ***«Δεν πρόφταινε να δέχεται παραγγελίες... από τα όμορφα λόγια που του 'λεγαν κάθε μέρα.»***

Σε αυτό το σημείο μας μαρτυρά ο συγγραφέας ότι η μεγαλύτερη έμπνευση του ράφτη δεν ερχόταν τόσο από τα βιβλία αλλά από τους ίδιους τους ανθρώπους, που τον βομβάρδιζαν καθημερινά με όμορφες, ευγενικές και γλυκές λέξεις.

- ***«Κι εκείνος φύλαξε καλά της τέχνης του το μυστικό. Δεν τους αποκάλυψε ποτέ πώς είναι οι λέξεις που ζεσταίνουνε,***

δροσίζουν κι ομορφαίνουν πιο πολύ από όλα τα υλικά του κόσμου...»

Το μήνυμα που θέλει να περάσει, μέσα από το παραμύθι, ο συγγραφέας είναι ξεκάθαρο σε αυτό το τελευταίο απόσπασμα. Κανένα υλικό αντικείμενο δεν μπορεί να ενισχύσει ψυχολογικά και πνευματικά το άτομο, παρά μόνο οι όμορφες και ευχάριστες λέξεις. Αυτές είναι που ενώνουν, ενδυναμώνουν και ευαισθητοποιούν τους ανθρώπους!

❖ Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΓΙΓΑΝΤΑ

- *«Ο γίγαντας ήταν τρισευτυχισμένος από τις νοστιμιές που του έφτιαχνε. Μάλιστα, σαν να γλύκανε και εκείνος μια σταλιά »*
- *«Αποφάσισε να καλλιεργήσει... Είχε μαγευτεί.»*
- *«Και μέσα από αυτές τις σελίδες κατασκεύασε ένα δώρο για τον γίγαντά της: ένα ποδήλατο. Ο γίγαντας είχε εντυπωσιαστεί. Είχε χαρεί. Είχε ξεχάσει τον θυμό του.. »*
- *«Κι έτσι ο γίγαντας και η γυναίκα του έγιναν παθιασμένοι αναγνώστες. Γέμισαν το πελώριο σπίτι τους με βιβλία και βιβλιοθήκες. Και η μοναξιά τους εξαφανίστηκε μέσα από τις σελίδες των βιβλίων.»*

Μέσα από όλα αυτά τα αποσπάσματα του παραμυθιού αποδεικνύεται πώς κατάφερε μια γυναίκα να αλλάξει τον εσωτερικό κόσμο του άντρα της, ο οποίος ήταν επιθετικός, απότομος και κακότροπος. Του μαγειρεύει ιδιαίτερα φαγητά, καλλιεργεί όμορφα, μοσχοβολιστά λουλούδια, του φτιάχνει με τα χέρια της ένα μοναδικό δώρο και τέλος του συστήνει τον κόσμο των βιβλίων. Όλη αυτή η αγάπη και η φροντίδα της ηρωίδας μαλάκωσε τον θυμό και περιόρισε την αγριάδα του συζύγου της. Ο άλλοτε δύστροπος γίγαντας, φαίνεται να γλυκαίνει μέσα του και να συγκινείται από την στάση και την δοτικότητα της συντρόφου του. Η γυναίκα του γίγαντα καταφέρνει να μάθει στον άντρα της να χαμογελάει στα όμορφα της ζωής, όπου τα βρίσκει. Και αν δεν τα βρίσκει, να τα δημιουργεί από το τίποτα. Ουσιαστικά έτσι επιτυγχάνεται η ευτυχία, όταν βρίσκουμε την χαρά και τη γαλήνη της ζωής στα μικρά επιφανειακά ασήμαντα πράγματα!

❖ Η ΜΗΤΡΙΑ ΜΕ ΤΗ ΧΡΥΣΗ ΚΑΡΔΙΑ

- *«Άλλωστε και η καλύτερη της φίλη είχε χωρισμένους γονείς. Κι ακόμα τρία παιδιά στην τάξη.»*

Σε αυτό το αρχικό κομμάτι του παραμυθιού η συγγραφέας θίγει ένα πολύ σημαντικό ζήτημα της σύγχρονης εποχής, αυτό του διαζυγίου. Τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί ραγδαία τα νούμερα των παιδιών με χωρισμένους γονείς. Παλιότερα οι άνθρωποι μάχονταν για να κρατήσουν τους γάμους τους και έκαναν πολλούς συμβιβασμούς για να μην διαλύσουν την οικογένειά τους. Πλέον, όμως, το διαζύγιο θεωρείται κάτι συνηθισμένο και απόλυτα φυσιολογικό. Τα ζευγάρια πια έχουν πολύ εγωισμό μέσα τους, διαλύουν τις σχέσεις τους με το παραμικρό και δεν σκέφτονται το αντίκτυπο που έχει μια τέτοια ενέργεια στα παιδιά τους.

- *«Κι ο καιρός περνούσε... τη λέξη στο μαύρο κουτί.»*

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα η συγγραφέας παραθέτει ένα πολύ γνωστό και συνηθισμένο στερεότυπο που έχει η κοινωνία, και κυρίως τα μικρά παιδιά, για τις μητριές. Η ηρωίδα, επηρεαζόμενη ίσως από τα παραμύθια και τις αντιλήψεις του κόσμου, εκφράζει την άποψη ότι όλες οι μητριές είναι κακές, δεν θέλουν το καλό των παιδιών του άντρα τους και σκοπός τους είναι να τα κάνουν δυστυχημένα. Στο μυαλό όλων των παιδιών η έννοια της μητριάς έχει πάρει μια αρνητική διάσταση και αυτή η προκατάληψη κρατάει αιώνες τώρα.

- ***«Το κορίτσι περνούσε απίθανα... θα μάθαινε και τα άλλα.»***

Εδώ βλέπουμε ότι το κοριτσάκι μοιράζεται δημιουργικό χρόνο με τη φίλη του πατέρα της και είναι πολύ ικανοποιημένη από την παρέα της. Δεν ξέρει ακόμα ότι αυτή η κοπέλα πρόκειται να γίνει μητριά της γι' αυτό αφήνει τον εαυτό τους ελεύθερο και δεν είναι προκατειλημμένη.

- ***«Για μια στιγμή... πόσο δυστυχημένη θα ήταν τώρα.»***

Μόλις η ηρωίδα αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα, ταράζεται και φοβάται. Θεωρεί ότι μια μητριά μπορεί να φέρει μόνο μπελάδες και αναστάτωση στη ζωή της. Ισχυρίζεται ότι θα ντροπιαστεί αν το μάθουν οι φίλοι της, διότι στο μυαλό της μικρής το να έχεις μητριά είναι σαν να είσαι “καταραμένη” από κάποιο κακό. Η λέξη μητριά έχει τοποθετηθεί από την ίδια στο μαύρο κουτί διότι για αυτήν δηλώνει κάτι αρνητικό.

- ***«Θα σου πω ένα μυστικό... και την έβαλε στο άσπρο.»***

Στο τελευταίο απόσπασμα, όμως, βλέπουμε τη μητέρα της ηρωίδας να σπάει αυτή τη προκατάληψη προς τις μητριές, αποκαλύπτοντας στην μικρή ότι όλες οι γυναίκες, ανεξαιρέτως, αγαπάνε τα παιδιά. Το κορίτσι θυμήθηκε όλες εκείνες τις φορές που τις φέρθηκε όμορφα η μελλοντική μητριά της και έβαλε αυτή την παρεξηγημένη λέξη στο άσπρο κουτί της, δηλώνοντας έτσι την αποδοχή και την αγάπη της προς τη μέλλουσα γυναίκα του μπαμπά της.

❖ ΒΡΕΣ ΠΟΙΟΣ ΕΙΜΑΙ!

- « *“Μήπως είναι ένας τεμπελάκος τζιτζίκας, που όλη μέρα τραγουδάει;”-“Όσοχι, είμαι άνθρωπος, λέει γελώντας ο Πέτρος.”* »
- « *“Α, μάλιστα! Τότε θα είσαι ο τρομερός μάγος Ραταπουρίμ, που όποιον δεν του αρέσει τον μεταμορφώνει σε βάτραχο.”-“Μπα...”* »
- « *“Μήπως τότε είσαι ο παντοδύναμος Ηρακλής;”- “Ούτε αυτό!”*»
- « *“Μήπως είσαι το φοβερό τέρας της ζούγκλας;”- “Μπορεί...”-“Μπορεί;”- “Ναι!”* »
- *«Ο κύριος Ραγόπουλος... Ο Πέτρος χαμογελάει.»*

Στο παραμύθι αυτό προωθείται η πατρική αγάπη. Παρατηρούμε έναν πατέρα ο οποίος προσπαθεί να μετατρέψει την πεζή καθημερινότητα σε δημιουργική απασχόληση. Αφιερώνει χρόνο στο παιδί του και γεμάτος υπομονή “παίζει” με τις λέξεις για να ψυχαγωγήσει το παιδί του. Μέσα από τις χιουμοριστικές του προτάσεις και τις πρωτότυπες ονομασίες καταφέρνει να διεγείρει και να εξάγει τη φαντασία του παιδιού του. Παρά το γεγονός ότι βρίσκονται και οι δύο σε κλειστά δωμάτια, ο πατέρας επιτυγχάνει απλά με την αίσθηση της ακοής και της ομιλίας να “ταξιδέψει” μαζί με τον γιό του σε απόκοσμα μέρη, όπου εκεί συναντάν εξωπραγματικά πλάσματα. Στη σύγχρονη κοινωνία οι γονείς απορροφούνται τόσο πολύ από τα θέματα και τα προβλήματα της καθημερινότητας με αποτέλεσμα να μην αφιερώνουν στα παιδιά τους απαραίτητο χρόνο, κάτι που οδηγεί στην αποστασιοποίηση της οικογένειας. Εκτός αυτού, παρατηρείται επίσης ότι άλλοι γονείς ωθούν οι ίδιοι τα παιδιά στα μέσα τεχνολογίας (ταμπλετ, υπολογιστής, κινητό), προκειμένου να έχουν την ησυχία τους, στερώντας τους την επαφή με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον. Παραδείγματος χάρη τα παιδιά παλιότερα είχαν ποικίλα ερεθίσματα, καθώς έπαιζαν έξω στις γειτονιές, ασχολούνταν με τουβλάκια και έπαιζαν με παρέες τους διάφορα επιτραπέζια, ενώ τώρα είναι εθισμένα σε οθόνες. Αυτός ο πατέρας στο συγκεκριμένο παραμύθι θα έπρεπε να είναι παράδειγμα μίμησης για όλους τους σημερινούς γονείς!

❖ ΠΟΥ ΠΑΕΙ Η ΑΓΑΠΗ ΟΤΑΝ ΧΑΝΕΤΑΙ;

- *«Μια μέρα η μαμά σταματά να χαμογελά... αναρωτιέται και αποφασίζει να μάθει.»*

Στο αρχικό μέρος του παραμυθιού η συγγραφέας προβάλλει μια οικογενειακή κατάσταση που, δυστυχώς, βιώνουν πολλά παιδιά. Δεν είναι λίγοι οι γονείς που όταν αντιμετωπίζουν μια κρίση στη σχέση τους, χειρίζονται λανθασμένα τα προβλήματά τους. Τσακώνονται μπροστά στα παιδιά, βάζουν τις φωνές ο ένας στον άλλον και δεν

δείχνουν τρυφερότητα και σεβασμό μεταξύ τους. Συμπεριφορές που σίγουρα έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην ψυχολογία του παιδιού. Έτσι ο ήρωας απορημένος για τα όσα συμβαίνουν στην οικογένεια του, αρχίζει ένα ταξίδι για την αναζήτηση της αγάπης.

- *«Η αγάπη δεν χάνεται, μόνο κουράζεται τα ίδια και τα ίδια και της αρέσει να πετά στα σύννεφα. Ανέβα ψηλότερα για να τη συναντήσεις.» (ζευγάρι πουλιών)*
- *«Η αγάπη δεν χάνεται, μόνο είναι ανυπόμονη να προχωρήσει παραπέρα. Πήγαινε όσο πιο μακριά μπορείς και θα τη πετύχεις.» (λαμπερός ήλιος)*
- *«Η αγάπη δεν χάνεται, μόνο είναι βιαστική και γρήγορη και πρέπει να τρέχεις για να την προφτάσεις.» (δελφίνια)*
- *«Η αγάπη δεν χάνεται, μόνο καμιά φορά καθυστερεί και πρέπει να έχει την υπομονή να την περιμένεις.» (σαλιγκάρια)*
- *«Η αγάπη δεν χάνεται, μόνο αφήνεται να την παρασέρνουν. Πήγαινε όπου φυσάει ο άνεμος για να την κερδίσεις.» (κόκκοι σκόνης)*
- *«Η αγάπη δεν χάνεται. Μα όταν πληγώνεται, θέλει να μείνει μόνη και πάει και κρύβεται στα πιο απίθανα μέρη.» (φάρος)*
- *«Η αγάπη δεν χάνεται, μόνο αντιπαθεί τις ξαφνικές αλλαγές και μένει πιστή και σταθερή στο ίδιο σημείο.» (πλάτανος και καστανιά)*
- *«Η αγάπη δεν χάνεται, μόνο καμιά φορά χάνει την εμπιστοσύνη της. Ακολούθα τον πιο ευθύ δρόμο και θα τη βρεις μπροστά σου.» (2 μικρές πόλεις)*

- *«Η αγάπη δεν χάνεται, μόνο γερνάει και αλλάζει μορφή, τόσο που δεν μπορείς πια να την αναγνωρίσεις.» (ένα ζευγάρι ηλικιωμένων)*
- *«Η αγάπη δεν χάνεται. Μόνο κάποια στιγμή φθείρεται και πεθαίνει.» (κισσός και μαρμάρινη κολόνα)*
- *« “Η αγάπη δεν χάνεται. Είτε μαζί είτε χώρια, ακόμα κι όταν πεθαίνει, είναι πάντα εκεί.”- “Πού;” ρωτά το αγόρι μπερδεμένο. Η γυναίκα δεν απαντά, μόνο το κοιτά και ύστερα φέρνει το χέρι της πάνω στο στήθος και το ακουμπά στο μέρος της καρδιάς.» (μαυροφορεμένη γυναίκα)*

Σε όλα τα παραπάνω αποσπάσματα γινόμαστε συνταξιδιώτες του μικρού αγοριού. Ο ήρωας έρχεται σε επαφή με τα πλάσματα της στεριάς, της θάλασσας και του ουρανού προκειμένου να πάρει τις απαντήσεις που χρειάζεται στο ερώτημα “πού πάει η αγάπη όταν χάνεται;”. Παρατηρούμε ότι η συγγραφέας, μέσα από μια αινιγματική περιπέτεια, καθοδηγεί τον ήρωά της σε συγκεκριμένα μέρη κάθε φορά, διότι φαίνεται πως θέλει να παρουσιάσει κλιμακωτά τα στάδια που περνά η αγάπη. Αρχικά, γεννιέται ο έρωτας, πολύ αργότερα έρχεται η δέσμευση και ό,τι επακολουθεί αυτήν, δηλαδή οι συμβιβασμοί, η υπομονετικότητα και η παραχωρητικότητα. Φυσιολογικό είναι μέσα σε αυτά τα πλαίσια να γίνουν λάθη που θα οδηγήσουν στο να πληγωθεί κάποιος από τους δύο. Έπειτα από πολλά χρόνια έρχεται και η παραξενιά και η δύσκολη προσαρμογή του ατόμου σε κάτι ξένο. Έτσι σιγά σιγά χάνεται κάποιες φορές και η εμπιστοσύνη στον άνθρωπο σου. Όταν πια το άτομο φτάσει στα γεράματα γίνονται πολλές αλλαγές και η αγάπη είναι τελείως διαφορετική από την αρχική της μορφή. Τέλος, με το πέρασμα πολλών δεκαετιών έρχεται η φθορά, κάτι που οδηγεί στο θάνατο της αγάπης.

Και εκεί που το μικρό αγόρι έχει απογοητευθεί με την αποκάλυψη αυτή, συναντά μια μαυροφορεμένη γυναίκα, η οποία εμφανίζεται σαν από μηχανής Θεός, που τον παρηγορεί και τον πείθει ότι ο θάνατος δεν είναι το τέλος αλλά η αρχή! Είτε είμαστε

μαζί είτε χώρια με αυτούς που αγαπάμε ένα είναι το σίγουρο, ότι η αγάπη δεν χάνεται αλλά είναι πάντα εκεί: στο μέρος της καρδιάς!

5.3 ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΜΕ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

Σήμερα, η Ελλάδα διέρχεται μια περίοδο κρίσης αξιών και κοινωνικών συμπεριφορών. Πιο συγκεκριμένα, η οικονομική κρίση και οι ολέθριες συνέπειές της, που όπως παρατηρούμε εκτείνονται σχεδόν σε όλους τους τομείς της ζωής και που οδηγούν ανθρώπους στην εξαθλίωση, θέτουν ταυτόχρονα και ποικίλα κρίσιμα ερωτήματα που ζητούν απαντήσεις, αφού συνδέονται άμεσα με τους προβληματισμούς για την υιοθέτηση της καλύτερης στρατηγικής/ μεθόδου για την έξοδο από την σύγχρονη τραγική κατάσταση. Δυστυχώς, όπως όλα δείχνουν, οι πολιτικές που έχουν εφαρμοστεί έως σήμερα με σκοπό την έξοδο από την κρίση είχαν απογοητευτικά αποτελέσματα. Και αυτό διότι είναι πολιτικές που διαμορφώνονται και υλοποιούνται από τους θεσμούς και τα όργανα του συστήματος που ευθύνονται γι' αυτήν. (Δημητρακοπούλου, 2013, Ελευθεροτυπία)

Σταδιακά, επικρατεί η άποψη που προβλέπει ότι απαιτείται επαναπροσδιορισμός των πάντων με σκοπό την υιοθέτηση μιας νέας στάσης ζωής. Σε αυτή την σημαντική και παράλληλα επίπονη διαδικασία, αποδεικνύεται πως μπορούν να συμβάλλουν ουσιαστικά τα παραμύθια και ο κόσμος που προβάλλεται μέσα από αυτά. Χρησιμοποιώντας τα παραμύθια τα παιδιά μπορούν να κατανοήσουν ευκολότερα πολλά από τα προβλήματα που χαρακτηρίζουν σήμερα το διεθνές σύστημα, αφού μέσα από αυτό αναδεικνύονται ζητήματα όπως η σχέση της ισχύος με το δίκαιο, η σχέση του ατόμου με την κοινωνία, η ουτοπική πολιτεία κλπ. Από τα παρακάτω παραμύθια εντοπίζουμε σημαντικά μηνύματα για το τίμημα της πλεονεξίας, την εξουσιομανία και τη νίκη του καλού επί του κακού. (Δημητρακοπούλου, 2013, Ελευθεροτυπία)

❖ **ΠΩΣ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ ΕΝΑΝ ΕΛΕΦΑΝΤΑ ΝΑ ΧΟΡΕΥΕΙ.**

- ***«Πριν προλάβει όμως να το σηκώσει...θύμωσε με τον εαυτό του, που ήταν τόσο μικρός και αδύναμος»***

Ήδη από την πρώτη σελίδα του παραμυθιού γίνεται αναφορά σε 2 σημαντικές αντίθετες έννοιες, αυτές του δυνατού και του αδύναμου. Όταν κάποιος είναι βιολογικά δυνατότερος αλλά και οικονομικά ισχυρότερος τότε μπορεί να κινεί τα νήματα όπως αυτός επιθυμεί και να επιβάλλει τα δικά του θέλω. Έτσι ο πιο αδύναμος σκύβει το κεφάλι και τα βάζει με τον εαυτό του που είναι αναγκασμένος, λόγω σωματικής ή κοινωνικής κατάστασης, να υποδουλώνεται στους δυνατούς. Αυτό συμβαίνει εδώ και με το μικρό ποντικάκι, το οποίο κατηγορεί τα βιολογικά του χαρακτηριστικά για το γεγονός ότι ένα μεγαλύτερο ζώο αδιαφορεί για τις ανάγκες του και εκμεταλλεύεται το μικρό του ανάστημα.

- ***« “Είμαι τόσο μικροκαμωμένος που ο καθένας με εκμεταλλεύεται! Αν ήμουν όμως μεγαλόσωμος όλοι θα με σέβονταν και θα με φοβούνταν και κανείς δεν θα τολμούσε να μου αρπάξει το τυράκι μου!” έλεγε και ξανάλεγε με παράπονο.»***

Το γεγονός ότι όλοι μπορούν να τον εκμεταλλευτούν λόγω του αναστήματος του, προκαλεί στον ήρωα αναστάτωση αλλά κυρίως οδηγεί στην μείωση της αυτοεκτίμησης και της αυτοπεποίθησης του. Θεωρεί ότι ο μόνος τρόπος για να σε σέβονται, να σε αγαπούν και να σε εκτιμούν οι άλλοι είναι το “όπλο” της σωματικής δύναμης. Ίσως ένας από τους λόγους, κιόλας, που υπάρχει το bullying στα σχολεία να είναι και αυτός. Δηλαδή τα μεγαλόσωμα παιδιά που μπορεί να έχουν κάποιες αδυναμίες στο λόγο ή στην έκφραση, προκειμένου να γίνουν αποδεκτά και να ενταχθούν σε μια ομάδα προβαίνουν σε ενέργειες επίδειξης της δύναμης τους.

- *«Στάθηκε μπροστά του και τον χάζεψε για λίγο... κοιτάζοντας τον από πάνω μέχρι κάτω.»*

Σε αυτό το σημείο ο συγγραφέας θέλοντας να δώσει έμφαση στη δύναμη και τη διαφορετικότητα του κάθε ζώου, δημιουργεί μια ιεραρχική κλίμακα. Ξεκινάει από το βιολογικά μεγαλύτερο και δυνατότερο ζώο και σταδιακά καταλήγει στο πιο μικρό και αδύναμο (ελέφαντας-γαϊδούρι- γουρούνι- χήνα- χελώνα- σκίουρος- ποντίκι). Κάπως έτσι είναι ταξικά διαμορφωμένη και η σύγχρονη κοινωνία (βιομήχανοι, μικρομεσαίοι, εργάτες).

- *«Το ποντικάκι απόρησε... “Ελέφαντα, χόρευε στο ένα πόδι για τον ψύλλο τον γίγαντα”.»*

Εδώ ο συγγραφέας επιδιώκει να μας αποδείξει ότι για να πετύχει κάποιος το στόχο του δεν χρειάζεται κόπο αλλά τρόπο. Αναιρεί το χάσμα που υπάρχει ανάμεσα σε αυτές τις 2 έννοιες (δυνατός # αδύναμος) και τις αντιστρέφει. Μας προκαλεί να αναλογισθούμε ποιος πραγματικά είναι αυτός που τελικά έχει το πάνω χέρι σε μια κατάσταση. Βλέπουμε εδώ ότι ο ψύλλος μπορεί να είναι μικροσκοπικός αλλά είναι ευφυής και έχει βρει τον τρόπο να χειρίζεται, όπως ο ίδιος επιθυμεί, τον μεγαλόσωμο ελέφαντα. Αυτό σημαίνει ότι και τα υπόλοιπα ζώα, τα οποία υποτάσσονται στον ελέφαντα, έμμεσα παραδέχονται τον ψύλλο ως το κυρίαρχο ζώο από όλα παρότι είναι το πιο μικρό και αδύναμο.

Ο ψύλλος φαίνεται να μην κατηγορεί τα βιολογικά του χαρακτηριστικά αλλά αντίθετα τα αξιοποιεί στο έπακρο και καταφέρνει να κερδίσει το σεβασμό ακόμα και του πιο μεγάλου ζώου. Εκμεταλλεύεται το γεγονός ότι ο ελέφαντας είναι αφελής, γι' αυτό και τον πείθει εύκολα ότι είναι ένας γίγαντας ψύλλος. Έχει πλάσει στο μυαλό του ελέφαντα την εικόνα ενός ισχυρού και μεγαλοδύναμου ζώου, όπου πρέπει να τηρεί τις εντολές του αλλιώς πιθανότατα να επέλθει η τιμωρία. Και εμείς πολλές φορές ερχόμαστε αντιμέτωποι με κάτι ασήμαντο αλλά στο μυαλό μας το

γιγαντώνουμε και του δίνουμε μεγάλες διαστάσεις. Έτσι την πάτησε και ο μεγαλόσωμος ήρωας.

- *«Πριν προλάβει ο σκίουρος... δεν παραπονέθηκε ποτέ ξανά για το μικρό του μέγεθος.»*

Στο τελευταίο κομμάτι, το μικρό ποντικάκι διαπιστώνει ότι το κάθε ζώακι διαθέτει διαφορετικά χαρακτηριστικά, τα οποία συμβάλλουν στην επιβίωση και την συνύπαρξή τους. Το μήνυμα που θέλει να περάσει στο τέλος ο συγγραφέας είναι ότι ο κάθε ένας από εμάς έχει αδυναμίες αλλά και κάποιο διαφορετικό δυνατό σημείο, που μας κάνει να ξεχωρίζουμε!

❖ ΤΟ ΑΥΓΟ ΤΟΥ ΣΙΛΑ

- *«Ανησυχούσε πολύ για το τι θα γινόταν το βασίλειο του και ήθελε να βρει κάποιον να τον αντικαταστήσει.»*

Εδώ ο συγγραφέας ξεκινάει το παραμύθι τονίζοντας την αγωνία που θα έπρεπε να αισθάνεται κάθε σωστός πολιτικός ηγέτης, για την αντικατάσταση του ίδιου από ένα πρόσωπο απόλυτα ικανό και με χαρίσματα.

- *«Σε ένα μικρό ορεινό χωριό ζούσε και ο Σίλας, ένας νέος πολύ άξιος και αγαπητός από τους χωριανούς του κυρίως για τον καλό του χαρακτήρα.»*

Στη συνέχεια ο συγγραφέας παρουσιάζει τον πρωταγωνιστή του παραμυθιού, τον Σίλα, και μας τον σκιαγραφεί. Έτσι από την αρχή καταλαβαίνουμε ότι ο Σίλας θα ήταν μια πολύ καλή επιλογή για διάδοχος του βασιλιά, καθώς έχει μια ιδιαίτερη προσωπικότητα. Είναι νέος, άξιος και πολύ αγαπητός από τον λαό. Χαρακτηριστικά που διαθέτουν μείζονα ρόλο στη διοίκηση μιας χώρας, πόλης κλπ.

- ***«Θα πάρει, λοιπόν, ο καθένας σας από ένα αυγό... υγιέστερο πουλί θα κερδίσει το θρόνο.»***

Εδώ ο βασιλιάς φέρεται δίκαια και δεν κάνει διακρίσεις, βάζοντας όλους τους υποψήφιους διαδόχους του θρόνου να αναμετρηθούν στην ίδια δοκιμασία.

- ***«Το αυγό πρέπει να ήταν τζούφιο... αλλά αυτό δεν θα ήταν τίμιο.»***

Σε αυτό το σημείο συναντάμε το ζουμί και την ουσία όλου του παραμυθιού. Ο ήρωας μας διαπιστώνει ότι το αυγό του είναι κούφιο και με αυτό δεν πρόκειται να οδηγηθεί στο θρόνο. Για μια στιγμή ίσως σκέφτεται ότι θα μπορούσε να κάνει μια μικρή “κλεψιά” αλλά αναγνωρίζει ότι κάτι τέτοιο δεν θα ήταν ούτε τίμιο ούτε ειλικρινές. Στη σύγχρονη εποχή, ο κάθε ένας στο βωμό της δόξας και του χρήματος θα παράβαινε κανόνες και νόμους, προκειμένου να φτάσει στην κορυφή της πολιτικής εξουσίας. Για αυτό και στο πολιτικό μας σύστημα επικρατεί χάος και αταξία, διότι δεν διοικούν χαρακτήρες σαν τον Σίλα. Σίγουρα υπάρχουν φορές στη ζωή μας που αμφιταλαντευόμαστε ανάμεσα στο σωστό και στο λάθος αλλά είναι χρέος μας σαν υπεύθυνα κοινωνικά όντα να δρούμε ηθικά!

- ***«Ο Σίλας την άλλη μέρα πήρε το αυγό... είτε με το κελάηδημα του.»***

Όλοι οι υποψήφιοι διάδοχοι προτίμησαν να κινηθούν ύπουλα και να κοροϊδέψουν τον βασιλιά, παρουσιάζοντάς του τα φανταχτερά πουλιά τους, προκείμενου να κερδίσουν το θρόνο και όλα τα πλεονεκτήματα που αυτός έχει. Δεν φτάνει το γεγονός ότι επιδίωξαν να κατακτήσουν το θρόνο με απατεωνιές αλλά επιπλέον καμάρωναν, κιάλας, για την μεγάλη επιτυχία των αυγών τους. Όλη αυτή την υποκρισία, την δολιότητα, την απατεωνιά και την ακόρεστη δίψα για εξουσία την συναντάμε στις σημερινές κυβερνήσεις και στους σύγχρονους πολιτικούς. Για ακόμα μια φορά ο συγγραφέας περνάει ένα καλά κρυμμένο και βαθύ μήνυμα.

- ***«Αυτός είναι ο νέος μου διάδοχος... δεν θα έβγαινε ποτέ κανέναν πουλί από αυτά.»***

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο βασιλιάς αποκαλύπτει σε όλους ότι ο Σίλας θα είναι ο επόμενος διάδοχος του θρόνου, γιατί ήταν ο μόνος που φέρθηκε με τιμιότητα και ειλικρίνεια. Έδωσε στον ήρωα την αναγνώριση που του άξιζε και καταντρόπιασε αυτούς που θέλησαν να πάρουν τον θρόνο με ύπουλα μέσα.

- ***«Από τότε ο Σίλας, ως νέος βασιλιάς, αποτελεί παράδειγμα για τους κατοίκους της χώρας και φροντίζει με την ίδια***

αγάπη τον κόσμο και τη χώρα, όπως έκανε και ο παλιός βασιλιάς.»

Είναι πολύ σημαντικό το γεγονός ότι ο Σίλας δεν άλλαξε καθόλου μετά την ανάληψη της εξουσίας. Η δόξα και η πολιτική δύναμη δεν κατάφεραν να αλλοιώσουν τον καλό του χαρακτήρα. Έγινε παράδειγμα προς μίμηση για όλους, παρέμεινε αγαπητός σε όλο το λαό και φρόντισε να γίνει άξιος ανάδοχος του παλιού βασιλιά. Ο συγγραφέας βλέποντας την κατάσταση που επικρατεί σήμερα στο πολιτικό και ηθικό επίπεδο, επιδιώκει να αφυπνίσει μικρούς και μεγάλους, ελπίζοντας στο μέλλον να υπάρξουν πολιτικοί ηγέτες σαν τον ήρωά του.

5.4 ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΜΕ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

Τα παραμύθια, εκτός από τον ψυχαγωγικό τους ρόλο, μπορούν να χρησιμοποιηθούν και ως ένα πολύ καλό διδακτικό μέσο και έναν εξαιρετο πλάγιο τρόπο για να περαστούν μηνύματα. Μέσα από τα παραμύθια τα παιδιά μπορούν να πάρουν σπουδαία μηνύματα για τον θεσμό της οικογένειας, της φιλίας και της αγάπης. Ακόμα, βοηθούν το παιδί να μάθει για σημαντικές αξίες της ζωής, όπως αυτή του σεβασμού, της αλληλεγγύης, της αποδοχής, της κατανόησης, της προσφοράς, της αυτοθυσίας κ.α. Τα παραμύθια, με λίγα λόγια, οδηγούν στην εσωτερική πορεία του παιδιού προς την ωριμότητα, μέσω της βαθιάς, πανανθρώπινης και υποσυνείδητης εκπαιδευτικής και διδακτικής τους αξία.

Τα παρακάτω παραμύθια είναι γραμμένα για να βοηθήσουν παιδιά να αποκτήσουν θάρρος, υπομονή, να ξεπεράσουν την αδελφική ζήλεια, να αντιμετωπίσουν φόβους, το διαζύγιο των γονιών τους, να μάθουν να διεκδικούν, να υπερασπίζονται τον εαυτό τους κ.α.

❖ **Μ' ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΠΑΛΑ ΠΑΙΖΟΥΜΕ ΟΛΟΙ!**

- *«Η μπάλα πήγε προς το θάμνο... να μας παίρνει την μπάλα! μουρμούρισε.»*

Σε αυτό το πρώτο κομμάτι παρατηρούμε μια κίνηση από το ρακούν, την οποία κάνουν σχεδόν όλα τα παιδάκια. Το ρακούν νιώθει ότι τα υπόλοιπα ζώακια δεν θέλουν να παίξουν μαζί του (το συμπεραίνει αυτό χωρίς να τους ρωτήσει) και για να τραβήξει την προσοχή τους, τους κλέβει την μπάλα. Φαίνεται από την συμπεριφορά του πως σκέφτεται εγωιστικά “Αφού δεν μπορώ εγώ να παίξω δεν θα παίξουν και οι άλλοι”. Φυσικά η αντίδραση των υπόλοιπων ζώων είναι ο θυμός και η αγανάκτηση.

- *«-Αυτός ο Ρίκο είναι μεγάλος ανακατωσούρας-είπε η Μπελίντα- και του αρέσει να χαλάει τα παιχνίδια των άλλων.*

-Γιατί λες να το κάνει αυτό; αναρωτήθηκε ο Φρέντυ.»

Εδώ ο συγγραφέας δίνει έμφαση σε κάτι πάρα πολύ σημαντικό.. ένα λάθος που όλοι το κάνουμε. Εστιάζει την προσοχή του αναγνώστη όχι τόσο στην πράξη (κλέψιμο της μπάλας) αλλά κυρίως στην αιτία που προκάλεσε την συγκεκριμένη πράξη (γιατί συμβαίνει αυτό). Ένας άνθρωπος πριν προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια επηρεάζεται βαθύτατα από την ψυχολογία και την κατάσταση στην οποία βρίσκεται. Παραδείγματος χάρη, κάποιο παιδάκι μπορεί να περνάει δύσκολες στιγμές στο σπίτι (καβγάδες, αρρώστιες κ.α.) και προσπαθώντας να το αποβάλλει όλο αυτό από μέσα του, εντέλει να καταλήγει βίαιος, απότομος ή μοναχικός. Για αυτό πολλές φορές δεν πρέπει να κατηγορούμε το ίδιο το άτομο αλλά τις συνθήκες που διαμόρφωσαν τον χαρακτήρα του. Αυτό ίσως να αναρωτιέται και ο μικρός Φρέντυ.

- **«Ξαφνικά είδαν να κατακυλάει... χαρούμενο σκοπό.»**

Σε αυτό το κομμάτι παρατηρούμε μια σπάνια κίνηση καλοσύνης. Ενώ έχει ξαναέρθει στην κατοχή τους η μπάλα και όλα τα ζώακια θέλουν να απομακρυνθούν το συντομότερο από το ρακούν, ο μικρός Μαξ ξεπερνά τον ίδιο του τον εαυτό. Τα περισσότερα παιδάκια στις μικρές ηλικίες φέρονται πολύ εγωιστικά και δυσκολεύονται απίστευτα να μοιραστούν το οτιδήποτε. Στέλνεται το μήνυμα ότι πρέπει να δίνουμε ευκαιρίες στους ανθρώπους, να τους αφήνουμε να μας πλησιάσουν και να μην φοβόμαστε να ρισκάρουμε αν αυτό είναι για καλό σκοπό. Ο Μαξ πετώντας πίσω την μπάλα έδειξε μεγαλοψυχία, κάνοντας το ρακούν να νιώσει ευπρόσδεκτος και αποδεχτός, παρά την άσχημη συμπεριφορά του απέναντί τους. Η καλύτερη απάντηση λοιπόν στο “κακό” δεν είναι η εκδίκηση αλλά η καλοσύνη.

Σίγουρα δεν θα υπάρξει από όλους η ίδια αντιμετώπιση, όπως βλέπουμε και με τα υπόλοιπα ζώακια του παραμυθιού, διότι πολλοί είναι αυτοί που δυσκολεύονται να συγχωρήσουν. Ευτυχώς όμως στις μικρές ηλικίες όλα ξεχνιούνται γρήγορα και το παιχνίδι συνεχίζεται.

- **«Ωραία που ήρθες... θα παίξεις όμως, μαζί μας ; »**

Εδώ τώρα παρατηρούμε και τον πραγματικό λόγο που πιθανότατα τα ζώακια να μην ήθελαν να παίξουν με το ρακούν. Όπως αναφέρεται ο ένας έχει κακή ακοή, ο άλλος κακή όραση και ο άλλος κουτσαίνει. Αυτά τα σωματικά χαρακτηριστικά ίσως έφεραν σε δύσκολη θέση τη μικρή παρέα σε σχέση με το δυνατό και γρήγορα ρακούν. Ίσως εσωτερικά να ένιωθαν ότι το ρακούν θα υποτιμούσε τις φυσικές τους αδυναμίες και πιθανότατα να τους απέρριπτε ή να τους κορόιδευε. Το ίδιο συμβαίνει και στην πραγματική ζωή. Πολλές φορές όταν βλέπουμε κάποιον άνθρωπο διαφορετικό από εμάς διστάζουμε να τον προσεγγίσουμε και δεν είναι λίγοι αυτοί που κρίνουν αρνητικά αυτές τις ομάδες ατόμων.

Παρόλα αυτά ο συγγραφέας περνάει το μήνυμα ότι οι άνθρωποι ήμαστε ίσοι και μπορούμε να συνυπάρξουμε αρμονικά, διατηρώντας ο καθένας μας ξεχωριστά την δική του προσωπικότητα.

- **«Ο Ρίκο έπιασε μια τελευταία φορά την μπάλα... ξανάπαν γελαστοί οι φίλοι.»**

Ο συγγραφέας τελειώνει το παραμύθι του με έναν πολύ όμορφο και γλυκό τρόπο. Τα ζώακια έχουν αποδεχτεί πλήρως το ρακούν και το έχουν εντάξει στην παρέα τους. Έχουν αφήσει στην άκρη οποιεσδήποτε αναστολές και φοβίες για τον καινούργιο τους φίλο. Του επιτρέπουν να κρατήσει την μπάλα για να του δείξουν ότι σε μια φιλία πρέπει να εμπιστεύεσαι τον άλλον και να μοιράζεσαι καθετί μαζί του. Το ρακούν εκπληκτο για το γεγονός ότι έγινε τόσο αγαπητός στα ζώακια, παρά την αρχική κακή του συμπεριφορά, σίγουρα αισθάνθηκε πολύ όμορφα που ανήκε πλέον σε μια ομάδα!

❖ Ο ΡΕΒΙΘΟΥΛΗΣ

- **«Ο Ρεβιθούλης κατέβασε το κεφάλι του... να δεις που θα τα καταφέρεις καλύτερα.»**

Σε αυτό το σημείο βλέπουμε τον μικρό ήρωα να έρχεται αντιμέτωπος με τον ίδιο του τον εαυτό και τις δυνάμεις του. Βιολογικά είναι πολύ αδύναμος για ένα τέτοιο επίτευγμα και αρχικά απογοητεύεται. Όλοι περνάμε καθημερινά από την θέση του Ρεβιθούλη, αφού όταν δεν καταφέρνουμε κάτι που επιθυμούμε η πρώτη μας αντίδραση είναι να τα παρατήσουμε. Πάντα όμως υπάρχει κάποιος που μας προτρέπει για το αντίθετο και στο συγκεκριμένο παραμύθι αυτό το ρόλο έχει η μητέρα του πρωταγωνιστή, η οποία τον ενθαρρύνει να συνεχίσει τις προσπάθειες.

- **«-Λοιπόν; Πώς ήταν το παιχνίδι... Ξαναπροσπάθησε αύριο και θα τα καταφέρεις.»**

Ο ήρωας μας, για μια ακόμη φορά, βλέπει την προσπάθεια του άκαρπη και φαίνεται να αμφισβητεί την ικανότητά του να ξεπεράσει τον εαυτό του και να πετύχει το στόχο του. Αλλά η μητέρα του είναι πάλι αυτή που του δείχνει ότι πιστεύει σε αυτόν, βλέπει την πρόοδο του και τον εμπυχώνει να συνεχίσει ακόμα πιο δυναμικά. Εδώ οποιοσδήποτε θα μπορούσε να ταυτιστεί εύκολα με τον ήρωα, διότι σε μια εποχή γεμάτη από ανασφάλειες και φόβους αποτυχίας όλοι έχουν την ανάγκη κάποιος να πιστέψει σε αυτούς!

- **«Έτσι ξεκίνησε να κολυμπάει... την άλλη μέρα θα έφτανε στην απέναντι μεριά της λίμνης.»**

Σε αυτό το σημείο ο μικρός πρωταγωνιστής του παραμυθιού παρουσιάζει περισσότερο ζήλο προκειμένου να πετύχει τον στόχο του. Μπορεί στην τελευταία του προσπάθεια να μην τα καταφέρνει πάλι παρά την μεγάλη πρόοδο που έχει κάνει αλλά τώρα πια έχει μάθει από την μητέρα του ότι δεν πρέπει να φοβάται την αποτυχία, είναι αποφασισμένος και δεν σκοπεύει να τα παρατήσει. Πολλές φορές και εμείς στην καθημερινότητα μας χρειαζόμαστε κάποιον να μας διδάξει αυτά τα πολύτιμα μηνύματα.

- **«-Είδες που προσπάθησες... έπαιξε μαζί τους.»**

Εδώ βλέπουμε πως ο Ρεβιθούλης δεν το έβαλε κάτω παρά τις απογοητευτικές προσπάθειες και επιτέλους πέτυχε το στόχο του. Ο μικρός ήρωας μέσα από αυτό τον “αγώνα” με τον ίδιο του τον εαυτό εκτός από νέους φίλους απέκτησε και πολύ μεγάλη αυτοπεποίθηση.

- *«-Μα είναι πολύ μακριά... στο τέλος κατάφερε να φτάσει κοντά του.»*

Στο τελευταίο κομμάτι βλέπουμε ότι ο Ρεβιθούλης μοιράστηκε με τον φίλο του το πολύτιμο μάθημα που του δίδαξε η μητέρα του. Ο ήρωας μας συμβούλεψε και εμπύχωσε το άλλο παπάκι να πιστέψει στον εαυτό του, να επιμείνει, να υπομείνει τις απογοητεύσεις και να μην παρατήρει τις προσπάθειες έως ότου πετύχει το στόχο του, κάτι που στο τέλος κατάφερε. Αυτά τα μηνύματα που περνάει ο συγγραφέας στα σύγχρονα παιδιά είναι πολύ χρήσιμα διότι πρέπει να μάθουν από μικρά να είναι μάχιμα, να μην τα παρατάν με την πρώτη δυσκολία και να γνωρίσουν ότι εντέλει οι κόποι τους θα έχουν καλούς καρπούς.

❖ **ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΜΕΡΑ ΘΑ ΝΙΚΗΣΕΙΣ ΕΣΥ!**

- *«Ο Πέτρος παίρνει φόρα... και πάρ' τους κάτω όλους τους ανανάδες.»*

Ήδη από την αρχή του παραμυθιού συναντάμε μία πολύ συνηθισμένη συμπεριφορά όχι μόνο ανάμεσα σε αδέρφια αλλά και σε φίλους/ συμμαθητές. Το παιχνίδι αποκτά άλλες διαστάσεις καθώς οι δύο ήρωες δεν επικεντρώνονται στην ψυχαγωγία αλλά στην ανάδειξη του δυνατότερου με τις καλύτερες επιδόσεις. Δημιουργείται ένα κλίμα ανταγωνισμού όπου πάντα υπάρχει ένας νικητής και ένας ηττημένος. Βλέπουμε συγκεκριμένα ότι ο νικητής αυτού του παιχνιδιού φέρνει σε δύσκολη θέση τον αδερφό του, που μόλις έχει χάσει και είναι λυπημένος. Πολύ συχνά συμβαίνει αυτό στις σχολικές τάξεις, διότι τα παιδιά μεγαλώνουν σε έναν σύγχρονο κόσμο γεμάτο ανταγωνισμό και συγκρίσεις. Έτσι προσπαθώντας να ελέγξουν όλη αυτή την κατάσταση υποσυνείδητα ωθούνται σε εγωιστικές συμπεριφορές, κάτι που

τροφοδοτεί πολλές φορές και η ίδια η οικογένεια, όπου μοναδικός στόχος των παιδιών δεν είναι να απολαύσουν ένα παιχνίδι αλλά να κατακτήσουν την πρωτιά.

- *«Γιατί έρχομαι πάντα δεύτερος... Τώρα χάνεις, αλλά μια άλλη μέρα θα κερδίσεις.»*
- *«“Περίμενε, μαμά, να δεις πόσο ψηλά θα φτάσω” φωνάζει ο Άρης. “Πάλι δεύτερος” μουρμουρίζει ο Πέτρος ιδρωμένος. “Πέτρο , να είσαι ο εαυτός σου. Θυμήσου. Μι άλλη μέρα θα νικήσεις εσύ.” »*

Σε αυτά τα αποσπάσματα ο συγγραφέας μέσα από τη μητέρα των ηρώων ,περνάει ένα πολύ χρήσιμο και πολύτιμο μάθημα σε όλους τους μικρούς αναγνώστες. Πολλές φορές, είτε είμαστε μικροί είτε μεγάλοι, τα θέλουμε όλα δικά μας και θεωρούμε ότι κάθε μέρα θα γίνεται αυτό που επιθυμούμε εμείς. Όμως η ζωή έχει τα πάνω και τα κάτω της, όπως αναφέρεται ουσιαστικά και στο παραμύθι. Στον αγώνα της ζωής τη μία φορά χάνουμε και πέφτουμε, ενώ μια άλλη μέρα σηκώνόμαστε στα πόδια μας και επιτυγχάνουμε αυτό που επιδιώκουμε. Άλλοτε χάνουμε και άλλοτε κερδίζουμε. Αυτό είναι το μόνο σκεπτικό που μπορεί να υιοθετήσει κάποιος ώστε να αντιμετωπίσει τα γεγονότα και τις καταστάσεις της ζωής, χωρίς να πληγωθεί βαθιά. Εντέλει αυτό που έχει σημασία είναι να μην εστιάζουμε πάντα στην πρωτιά αλλά στο να παραμένουμε οι εαυτοί μας

- *«Το μόνο που μένει είναι να φωνάζει “Σε πέρασα”... και τη δένει γερά γύρω από το πόδι του Άρη. »*

Στο κομμάτι αυτό ο Πέτρος ξεπερνάει τον εαυτό του. Ενώ είναι έτοιμος να κερδίσει, για πρώτη φορά, και να πάρει την ικανοποίηση της πρωτιάς, βλέποντας τον αδερφό του χτυπημένο κάτω στο έδαφος, αποφασίζει να αφήσει αυτή τη πολυπόθητη νίκη και να βοηθήσει τον αδερφό του. Παρά τις τόσες φορές που ο Άρης κορόιδευε τον Πέτρο για την αδυναμία του να κερδίσει στα παιχνίδια, ο δεύτερος έδειξε μεγαλοψυχία, ωριμότητα και συμπόνια προς τον αδερφό του. Ο συγγραφέας περνάει το υπέροχο μήνυμα ότι η αγάπη υπερνικάει τον εγωισμό!

- ***«Τότε ο Πέτρος παίρνει τον αδελφό του αγκαλιά... κλείνει τα μάτια του γεμάτος ντροπή»***

Ένα πολύ γλυκό απόσπασμα γεμάτο τρυφερότητα ανάμεσα στα δύο αδέρφια, που μας υπενθυμίζει ότι ο άνθρωπος παρά τα τσακώματα και τα μαλώματα με την οικογένεια του, μπροστά στο κίνδυνο ή σε δύσκολες καταστάσεις τα μέλη αυτής πάντα θα ενώνονται και θα αλληλοστηρίζονται.

❖ **Ο ΑΛΥΣΟΔΕΜΕΝΟΣ ΕΛΕΦΑΝΤΑΣ**

- ***«Ο ελέφαντας του τσίρκου είχε μείνει δεμένος σε ένα ξυλαράκι, από τότε που ήταν πολύ μικρός. Το φαντάστηκα να σπρώχνει και να τραβάει την αλυσίδα κάθε μέρα, όλη μέρα και να προσπαθεί να λυθεί...»***
- ***«Σχεδόν μπορούσα να το δω... παραδόθηκε στη μοίρα του.»***

Ο συγγραφέας στην αρχή του παραμυθιού μας συστήνει το ελεφαντάκι, το οποίο από πολύ μικρό έκανε όλη μέρα επαναλαμβανόμενες προσπάθειες για να ελευθερωθεί από τα δεσμά του. Βλέπουμε πως είναι μαχητής και δεν τα παρατάει εύκολα. Όμως το

γεγονός ότι κάτι τόσο μικρό τον συγκρατεί τον οδηγεί στην απογοήτευση του εαυτού του και στην αμφισβήτηση των δυνατοτήτων του. Εντέλει αποδέχεται την κατάσταση και παραδίνεται στη μοίρα του. Δεν αντιλαμβάνεται ότι είναι νεογέννητος για αυτό και οι δυνάμεις του είναι περιορισμένες. Έτσι και ο άνθρωπος όταν βρίσκεται σε μια αδύναμη φάση της ζωής του και αποτυγχάνει σε κάτι μετά δεν ξαναπροσπαθεί διότι θεωρεί ότι έβαλε τα δυνατά του και δεν τα κατάφερε. Τα πράγματα όμως στο μέλλον διαφοροποιούνται και μπορεί τότε να είναι η ευκαιρία για ανάκαμψη.

- ***«Κατάλαβα τότε γιατί ο τεράστιος... δεν θα ξαναδοκίμαζε τη δύναμη του...»***

Εδώ γίνεται αναφορά σε ένα συχνό φαινόμενο, που ζει κάθε άνθρωπος τουλάχιστον μια φορά στη ζωή του. Έχοντας βιώσει στο παρελθόν μας μια μεγάλη αποτυχία, τα συναισθήματα που μας κατακλύζουν είναι η απογοήτευση, η μείωση αυτοεκτίμησης και αυτοπεποίθησης. Η ψυχολογία μας πέφτει και επηρεάζεται όλη μας η καθημερινότητα. Ένα τέτοιο τρανταχτό συμβάν, λοιπόν, μπορεί να καθορίσει ακόμα και την εξέλιξη της ζωής μας. Παραδείγματος χάρη το ελεφαντάκι, μεγαλώνοντας, είχε χαραγμένο στη μνήμη του την αποτυχία γι' αυτό και τα παράτησε και δεν ξαναδοκίμασε ποτέ τη δύναμη του. Είναι επιλογή του κάθε ατόμου αν θα παραδοθεί στην αποτυχία ή αν θα συνεχίσει τον αγώνα.

- ***« “Ξέρεις κάτι;” ... Γιατί δεν το δοκιμάζεις;»***

Σε αυτό το απόσπασμα ο συγγραφέας περνάει ένα υπέροχο μήνυμα, θέλοντας να αφυπνίσει μικρούς και μεγάλους. Το γεγονός ότι κάποια στιγμή στη ζωή μας τυγχάνει να είμαστε αδύναμοι και να μην τα καταφέρνουμε, αυτό δεν σημαίνει ότι αποτύχαμε πλήρως. Πρέπει να δώσουμε χρόνο στον εαυτό μας και να ξαναπροσπαθήσουμε για την επίτευξη του στόχου μας όταν θα νιώσουμε αυτοπεποίθηση και πνευματική πρόοδο. Δεν χάνουμε τίποτα με το να δίνουμε μια δεύτερη ή και τρίτη ευκαιρία στον εαυτό μας. Αξίζει, λοιπόν, τον κόπο να ξαναδοκιμάσουμε!

- *«Τότε χαμογελάω και φαντάζομαι ότι το τεράστιο ζώο συνεχίζει να ταξιδεύει με το τσίρκο επειδή χαίρεται να βλέπει τα παιδιά να διασκεδάζουν, αλλά χωρίς αλυσίδα.»*

Στο τελευταίο αυτό κομμάτι ο συγγραφέας θίγει ένα ακόμα σημαντικό σύγχρονο ζήτημα, αυτό της κακοποίησης των ζώων. Ο μικρός αφηγητής του παραμυθιού εκφράζει την επιθυμία του, κάποια στιγμή ο ελέφαντας να συνεχίσει τα κόλπα του αλλά χωρίς να τον έχουν δεμένο και εγκλωβισμένο στο τσίρκο. Ήδη πολλές χώρες στον κόσμο έχουν ευαισθητοποιηθεί και έχουν σταματήσει να χρησιμοποιούν ζώα στα τσίρκο. Και αυτό διότι τα ζώα στερούνται την ελευθερία τους, απομακρύνονται από το φυσικό τους περιβάλλον και το χειρότερο είναι ότι βασανίζονται για να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις τέτοιου είδους ψυχαγωγίας.

❖ ΕΓΩ ΕΙΜΑΙ Ο ΑΡΧΗΓΟΣ

- *«Μετά από λίγες μέρες τα βατραχάκια... είπε βαριανασαίνοντας ο Γλυγλίκος.»*
- *«Το φεγγάρι που παρακολουθούσε από ψηλά... δεν προσπαθούν να βρουν μια λύση στο πρόβλημά τους. Κοίταξέ τα!»*

Στο παραμύθι αυτό, εκτός από διάφορες αξίες ζωής, θίγονται ακόμα πολλά οικολογικά θέματα καθώς και το πρόβλημα της ρύπανσης του περιβάλλοντος. Παρατηρούμε σε αυτό το πρώτο κομμάτι ότι τα βατραχάκια έρχονται αντιμέτωπα με τα σκουπίδια που έχουν εγκαταλείψει οι άνθρωποι στον τόπο διαβίωσης του, τη

λίμνη. Δυσκολεύονται να αναπνεύσουν, κινδυνεύουν να αρρωστήσουν και όλη η λίμνη έχει διαμορφωθεί σε σκουπιδότοπο. Εδώ επεμβαίνει και το φεγγάρι που εκφράζει τη δυσαρέσκειά του για την στάση των ανθρώπων, οι οποίοι αδιαφορούν για τις συνέπειες των πράξεων τους και τους ενδιαφέρει μόνο η καλοπέραση τους. Αλλά παρατηρεί ακόμα και τα βατραχάκια, τα οποία βρίσκονται σε κατάσταση σοκ, διότι δεν ξέρουν πώς να χειριστούν αυτή την απειλή και δεν προσπαθούν καν να βρουν μια λύση.

- ***«Τα βατραχάκια δεν ήξεραν... Σταματήστε μ' αυτό το “εγώ”!!! είπε ο Κoaζήνων κι έφυγε εκνευρισμένος.»***
- ***«Έτσι κάπως ξεκίνησε η πρώτη γενική συνέλευση των βατράχων με φασαρίες και φωνές. “Εγώ είμαι ο αρχηγός”- “Εγώ αποφασίζω που είμαι πιο κατάλληλος.”- “Εγώ θα τα καταφέρω καλύτερα”..- “Επιτέλους πάψτε να σκέφτεστε και να μιλάτε με το ΕΓΩ!”- “ΕΜΕΙΣ!” από δω και πέρα μόνο «εμείς», αν θέλουμε να τα καταφέρουμε.»***

Σε αυτά τα αποσπάσματα συναντάμε μία συγκεκριμένη συμπεριφορά, αυτή του εγωισμού και της αλαζονείας, η οποία είναι πολύ συνηθισμένη στην καθημερινότητα μας και πόσο μάλλον σε ένα σχολείο ανάμεσα σε παιδιά. Τα περισσότερα μικρά παιδιά νιώθουν ότι μπορούν να χειριστούν τα πάντα μόνα τους, ότι δεν έχουν ανάγκη κανέναν και ότι πρέπει να είναι οι ηγέτες σε όλα. Αυτό συμβαίνει και με τους ήρωες του παραμυθιού, όπου σκέφτονται την κατάσταση εγωιστικά και προσπαθούν να λύσουν το πρόβλημα ατομικά, νομίζοντας ο καθένας ότι είναι ο πιο ικανός. Ανάμεσα σε όλους αυτούς όμως εμφανίζεται η φωνή της λογικής από ένα βατραχάκι, το οποίο αγανακτισμένο από τη στάση όλων, προσπαθεί να εστιάσει την προσοχή τους στη συλλογικότητα, δηλαδή όχι στο “εγώ” αλλά στο “εμείς”.

- *«Ο γέροντας αφού τους άκουσε πολύ προσεκτικά, τους μίλησε με λόγια σοφά: “Καταλαβαίνω την ανησυχία σας! Όμως να σκέφτεστε ότι οι δοκιμασίες θα σας κάνουν πιο δυνατούς. Σταματήστε να έχετε ανταγωνισμό μεταξύ σας! Αν είστε ενωμένοι και αγαπημένοι κανένας δεν μπορεί να σας κάνει κακό.”»*
- *«Και τότε πήρε ένα ξυλαράκι από τη γη και το έσπασε μέσα στα χέρια του. “Βλέπετε πόσο εύκολα σπάει ένα ξυλάκι μόνο του; Αν προσπαθούσα να σπάσω πολλά μαζί δεν θα τα κατάφερα”, τους είπε. Τα δύο βατραχάκια κατάλαβαν ότι η λύση στο πρόβλημά τους είναι μόνο η συνεργασία.»*

Η συγγραφέας χρησιμοποιεί εδώ τον γέροντα βάτραχο, ως αυθεντία, για να πείσει τα δυο βατραχάκια ότι η λύση είναι μόνο μία: η συνεργασία και η ομαδικότητα. Μέσω αυτού, περνιέται το μήνυμα ότι ο ανταγωνισμός δυσχεραίνει τα πράγματα ενώ αντίθετα η ένωση και η αγάπη μεταξύ τους, θα τους οδηγήσει στο επιθυμητό αποτέλεσμα.

- *«Τα κατάφεραν... ακούγονταν στον αέρα οι φωνούλες τους!»*
- *«Με μεγάλη μου χαρά... Πραγματοποίησαν το στόχο τους επειδή συνεργάστηκαν αρμονικά.»*

Σε αυτά τα κομμάτια παρατηρούμε ότι ο αρχικός στόχος των βατράχων πετυχαίνει, διότι άφησαν τους εγωισμούς στην άκρη και επέλεξαν να εμπιστευτούν τις ζωές τους ο ένας στον άλλον και να δουλέψουν για ένα κοινό σκοπό. Συνεργάστηκαν άψογα, στήριξαν τις δυνάμεις τους όχι στον εαυτό τους αλλά στην ομάδα και έτσι κατάφεραν να κάνουν το μεγαλύτερο βήμα που είχαν κάνει ποτέ τους, να φτάσουν στο φεγγάρι. Έχοντας αυτό ως οδηγό στρώθηκαν στη δουλειά, και όλοι μαζί, ο καθένας σύμφωνα με τις δυνατότητες και τα ταλέντα του, πραγματοποίησαν τον τελικό τους στόχο να καθαρίσουν τη λίμνη.

- ***«Να σας ρωτήσω... να σέβονται τη ζωή τους αλλά και τη ζωή των άλλων.»***

Η συγγραφέας σε αυτό το σημείο θέλει να αφυπνίσει μικρούς και μεγάλους για τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν τα ζώακια από την απεισκευσία των ανθρώπων, και να εστιάσει την προσοχή του αναγνώστη στη φροντίδα και στη συντήρηση του περιβάλλοντος.

- ***«Αυτή εδώ η λιμνούλα είναι το σπίτι που μένουν τα βατραχάκια. Τους αρέσει να ερχόμαστε εμείς οι άνθρωποι εδώ, αλλά πρέπει να σεβόμαστε το περιβάλλον τους. Εσάς θα σας άρεσε να έρθουν στο σπίτι σας και να σας το καταστρέψουν;»***

Σε αυτό το απόσπασμα νιώθουμε σαν αναγνώστες να απευθύνεται στον καθένα μας ξεχωριστά, προκειμένου να μας ευαισθητοποιήσει για κάθε οικολογικό πρόβλημα. Σε κανέναν από εμάς δεν θα ήταν ευχάριστο να καταπατεί και να μολύνει ο οποιοσδήποτε το χώρο που κατοικούμε. Οπότε όλα τα ζώα που ζουν στην φύση έχουν το δικαίωμα να απαιτούν ανάλογη συμπεριφορά από εμάς. Το γεγονός ότι δεν μπορούν να επικοινωνήσουν με τον άνθρωπο λεκτικά δεν σημαίνει ότι μπορούμε να τα εκμεταλλευόμαστε ποικιλοτρόπως!

- *«Κατάλαβαν πολύ καλά το νόημα: για να υπάρχουμε πρέπει να συνυπάρχουμε. Τα βατραχάκια τα κατάφεραν χάρη στη συνεργασία τους. Αν δεν είχαν πάρει εκείνη τη μέρα την απόφαση να σταματήσουν τον ανταγωνισμό και να συνεργαστούν μπορεί ακόμα να προσπαθούσαν...»*

Εδώ αναφέρεται μια κατάσταση, η οποία επιβεβαιώνεται ήδη από τον αρχέγονο άνθρωπο. Το άτομο ολομόναχο δεν θα μπορούσε να επιβιώσει, να κοινωνικοποιηθεί, να επικοινωνήσει και να γίνει έλλογο ον. Η εξέλιξη του ανθρώπου οφείλεται αποκλειστικά στη συνύπαρξη του με άλλους ανθρώπους και στη συνεργασία του με αυτούς.

- *«Και στο τέλος κάθε γιορτής φωνάζουν: Συνεργασία, Αλληλεγγύη, Αγάπη, Σεβασμός, Ισότητα, Ευγνωμοσύνη. Και φυσικά τα συνθήματά τους: “Με το ένα, με το δύο, με το τρία, ζήτω η βατραχοσυνεργασία.”-“Βατράχια ενωμένα, ποτέ νικημένα”.»*

Στο τέλος του παραμυθιού συνοψίζονται και όλες οι βασικότερες αξίες στη ζωή του ανθρώπου: η συνεργασία, η αλληλεγγύη, η αγάπη, ο σεβασμός, η ισότητα και η ευγνωμοσύνη! Όλες αυτές οι έννοιες εμπεριέχουν μέσα τους μεγάλες φιλοσοφίες, ψυχολογίες και έμπρακτες δράσεις. Για τον λόγο αυτό υπάρχει και το πρόγραμμα “ΑΞΙΕΣ ΖΩΗΣ”, όπου έμπειροι εκπαιδευτικοί προσεγγίζουν αυτά τα θέματα στα σχολεία με διάφορα δραστηριότητες ,παραμύθια, τεχνικές και παιχνίδια!

5.5 ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΜΕ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

Είναι πάρα πολλά τα σύγχρονα παιδικά παραμύθια που βασίζονται στις αρχές της χριστιανικής πίστης. Τα θεμέλια της χριστιανικής διδασκαλίας και ιδεολογίας αποτελούν διάφορες ηθικές αξίες, όπως αυτή της αλληλεγγύης, της αυτοθυσίας, του σεβασμού, της ισότητας και το κυριότερο της αγάπης. Παρατηρούμε ότι δεν είναι λίγα τα παραμύθια που προωθούν μηνύματα καλοσύνης, υπομονής και εντέλει κάθαρσης. Πολλοί συγγραφείς, μάλιστα, αναφέρονται στα έργα τους με παραβολές και συμβολισμούς, κάτι που συναντάμε και στην καινή & παλαιά διαθήκη.

❖ ΤΟ ΑΣΤΕΡΑΚΙ ΠΟΥ ΜΕΤΑΚΟΜΙΣΕ

- *«Το αστεράκι μας όμως... τις σωστές απαντήσεις για όλα.»*
- *«Δεν ήταν όμως μόνο οι ερωτήσεις του... Έλεγε ιστορίες.»*

Η συγγραφέας σε αυτό το παραμύθι αγγίζει ένα θέμα πολύ συχνό για την σημερινή εποχή, αυτό της διαφορετικότητας και της αποδοχής/ απόρριψης. Ο ήρωας της είναι ένα αστεράκι ξεχωριστό και διαφορετικό από όλα τα άλλα, διότι θέτει συνέχεια ερωτήσεις, προβληματίζεται για τα πάντα και διηγείται ασταμάτητα ιστορίες. Αυτή, όμως, η μοναδικότητά του είναι που κουράζει τους άλλους και τον κάνει μη αποδεκτό. Πολλά παιδιά στις μέρες μας αντιμετωπίζονται με αρνητική στάση από τον

κοινωνικό τους περίγυρο, εξαιτίας θρησκείας, φυλής, χρώματος, βιολογικών χαρακτηριστικών αλλά και διαφορετικών επιλογών στην κοινωνική τους ζωή.

- ***«Ωσπου μια νύχτα σκοτεινή... και φώτισε ξανά.»***

Σε αυτό το σημείο κάνει την εμφάνιση του ένα πλάσμα εξωπραγματικό, άκοσμο, φωτεινό και μαγευτικό, όπου δεν θα μπορούσε να είναι κάτι άλλο παρά μόνο ένας άγγελος Κυρίου! Φανερόνται εδώ τα θρησκευτικά πιστεύω της συγγραφέως η οποία ισχυρίζεται ότι υπάρχουν άγγελοι, έτσι ακριβώς όπως μας τους έχουν συστήσει από τη παιδική μας ηλικία.

- ***«Το μικρό αστέρι έμεινε να κοιτάζει τον άγγελο άφωνο... έγινε κάτι πολύ σημαντικό.»***

Στο κομμάτι αυτό παρατηρούμε πλέον ξεκάθαρα ότι το παραμύθι είναι άμεσα επηρεασμένο από τη χριστιανική διδασκαλία. Γίνεται αναφορά στο θαύμα της γέννησης του Χριστού και στο φωτεινό αστέρι, το οποίο δήλωσε με την υπέρλαμπρη παρουσία του ένα γεγονός καθοριστικό για την ιστορία της γης. Ο άγγελος δεν αναφέρει τυχαία στο αστεράκι ότι το “παιδί” που γεννήθηκε είναι διαφορετικό από όλα τα άλλα, φαίνεται πως θέλει να του εστιάσει τη προσοχή στο γεγονός ότι υπάρχουν και άλλα ξεχωριστά πλάσματα στο σύμπαν σαν και αυτό και δεν είναι όλοι ίδιοι.

- ***«Το παιδί αυτό ήρθε στον κόσμο... σε κάνει τόσο μοναδικό!»***
- ***«Και αυτή τη ιστορία θα λες... Αυτή είναι η αποστολή σου, μικρό αστέρι!»***

Ίσως αυτά τα δύο αποσπάσματα να είναι τα καλύτερα σημεία του παραμυθιού καθώς ο άγγελος παρουσιάζει το βασικότερο θεμέλιο όχι μόνο του χριστιανισμού αλλά και ολόκληρης της ανθρωπότητας και αυτό δεν είναι κανένα άλλο παρά μονάχα η αγάπη! Η συγγραφέας κάνει ουσιαστικά μια μαρτυρία των θρησκευτικών της πεποιθήσεων, αφού παραδέχεται τον ερχομό του Μεσσία και τον σκοπό της “επίσκεψης” Του πάνω στη γη, δηλαδή τη διάδοση διαφόρων μηνυμάτων, όπως της αγάπης, της αλληλεγγύης και της αυτοθυσίας. Ο άγγελος προσπαθεί να πείσει το αστεράκι ότι ο καθένας είναι ξεχωριστός και μοναδικός παρά τις διαφορές του με του υπόλοιπους. Βασιζόμενος στις χριστιανικές αρχές καταφέρνει πολύ σύντομα να κάνει τον ήρωα μας να αισθανθεί αγαπητός και φωτεινός.

- ***«Κανείς δεν θέλει να μ’ ακούσει... να σου αναθέσουμε μια αποστολή.»***

Εδώ η συγγραφέας θίγει, μέσω του μικρού αστεριού, τις εσωτερικές σκέψεις των περισσότερων παιδιών που βιώνουν bullying λόγω της διαφορετικότητάς τους. Όλα αυτά τα παιδιά αντιμετωπίζονται από τον κοινωνικό τους περίγυρο σαν κάτι παράξενο, αρνητικό και ίσως επικίνδυνο. Αισθάνονται καταπίεση και βρίσκουν πολύ δύσκολο το να μοιραστούν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους με άλλους, διότι νιώθουν ότι κανείς δεν τους καταλαβαίνει. Το γεγονός ότι αυτά τα παιδιά ούτε προσεγγίζουν αλλά ούτε και προσεγγίζονται εύκολα, οδηγεί στην έλλειψη εμπιστοσύνης άρα και στην αποτυχία δημιουργίας κοινωνικών σχέσεων. Έτσι, δυστυχώς τα άτομα αυτά παραγκωνίζονται, απομονώνονται και κλείνονται στον εαυτό τους. Το πρόβλημα αυτό έχει παρατηρηθεί, γι’ αυτό και πραγματοποιούνται πολλές δράσεις και project στα σχολεία προκειμένου να λυθεί αυτό το κοινωνικό χάσμα.

Στη συνέχεια του αποσπάσματος η συγγραφέας χρησιμοποιεί και τον άγγελο για να δηλώσει ότι το να είσαι διαφορετικός δεν σχετίζεται απαραίτητως με κάτι αρνητικό αλλά ο καθένας από εμάς έχει κάποιο διαφορετικό χάρισμα, γι’ αυτό είμαστε ιδιαίτεροι και γι’ αυτό παραδείγματος χάρη στη περίπτωση του παραμυθιού μας οι άγγελοι κρίνουν κατάλληλο το αστεράκι για την αποστολή τους.

- *«Τότε το μικρό αστέρι καθόταν κολλημένο... γεμάτες παιδιά.»*

Στο τελευταίο μέρος του παραμυθιού γίνεται αναφορά στη διδαχή του μαθήματος των θρησκευτικών και πόσο σημαντική είναι αυτή στα σχολεία για να μάθουν τα παιδιά όχι μόνο την ιστορία της Γέννησης αλλά και την σπουδαιότητα της καθολικής αγάπης!

5.6 ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΜΕ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

Δεν είναι λίγα τα σύγχρονα παραμύθια που στοχεύουν στην καλλιέργεια και ενίσχυση της ανθρωπιστικής παιδείας. Οι σημερινοί παιδικοί συγγραφείς μέσα από τα έργα τους προωθούν διάφορα μηνύματα ανθρωπιάς, όπως αυτά της αυτοθυσίας, του σεβασμού, της συγχώρησης, των δεύτερων ευκαιριών κλπ. Αυτά τα παραμύθια βοηθούν το παιδί να γνωρίσει από μικρό πλέον τις αποδεκτές και απορριπτέες συμπεριφορές. Ακόμα, μαθαίνει να ξεχωρίζει το καλό από το κακό, το δίκαιο από το άδικο, το θάρρος από τη δειλία, τη δύναμη από την αδυναμία, την πονηριά από την ευθύτητα και τέλος την ενοχή από την αθωότητα. Το πιο σημαντικό όμως είναι πως ωριμάζει συναισθηματικά και λύνει τις απορίες του, βρίσκοντας απάντηση σε πολλά ερωτήματά του, αντιμετωπίζει τις φοβίες και τις ανασφάλειές του και τελικά διασκεδάζει! (Νικολαΐδου 2018)

❖ ΟΙ ΚΑΛΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΚΟΙ ΠΕΙΡΑΤΕΣ

- *«Οι κακοί πειρατές λένε: “Επίθεση, με μπαρούτι γεμίστε τα κανόνια.” Κι οι καλοί πειρατές ρωτούν: “Θέλετε τυρί στα μακαρόνια;”»*

- *«Οι κακοί πειρατές λένε: “Την πυξίδα θα σας βουτήξουμε, να μην ξέρει ο τιμονιέρης πού πάει.” Στην πλωριά την καμπίνα σερβίρουμε μπισκότα με γεύση λεμόνι και πράσινο τσάι.”»*
- *«Οι κακοί πειρατές λένε: “Θα μπούμε στ’ αμπάρι και τους θησαυρούς σας θα κλέψουμε.” Κι οι καλοί πειρατές λένε:“ Έχουμε στρώσει για ύπνο στην πλώρη. Δεν χωράτε αλλά θα τα βολέψουμε.”»*
- *«Οι κακοί πειρατές λένε: “ Θα σας αρπάξουμε κι από το κατάστρωμα θα σας πετάξουμε στους καρχαρίες.” Κι οι καλοί πειρατές λένε:“ Ελάτε να ακούσετε. Ο γερο-λοστρόμος μας αφηγείται αστείες ιστορίες...”»*
- *«Οι κακοί πειρατές λένε: “ Τι θα γίνει;;; Δεν πιάνουν σε σας οι φοβέρες.” Κι οι καλοί πειρατές λένε:“ Συγγνώμη, είναι Τρίτη και φοβόμαστε μόνο Δευτέρες...”»*

Αυτό το ευφύεστατο, γρήγορο και ξεκούραστο παιδικό παραμύθι, καταφέρνει με έναν διασκεδαστικό και παιχνιδιάρικο τρόπο να μάθει σε μικρούς και μεγάλους να αντιμετωπίζουν διαφορετικά κάθε λογής “κακούς”. Το κυριότερο μήνυμα που προσπαθεί να περάσει εδώ ο συγγραφέας είναι ότι η καλύτερη απάντηση απέναντι στην κακία των άλλων προς εμάς δεν είναι η εκδίκηση/ ανταπόδοση αλλά η καλοσύνη. Όπως βλέπουμε και στο παραμύθι οι κακοί πειρατές απειλούν τους καλούς είτε με λέξεις είτε με πράξεις αλλά οι καλοί δεν ταράσσονται γιατί εσωτερικά έχουν γαλήνη και αγάπη. Στην καθημερινότητα οι περισσότεροι από εμάς θα αντιδρούσαμε

αρνητικά και θα απωθούσαμε ανθρώπους που θα μας φερόντουσαν επιθετικά. Είναι πολύ δύσκολο για οποιοδήποτε άτομο να ανεχτεί και να αποδεχτεί χαρακτήρες που είναι υπερβολικά αγενείς, εγωιστές, πονηροί και κακόψυχοι. Μέσα από αυτό το παραμύθι μαθαίνουν και τα παιδιά ότι πολλές φορές κάποιος μπορεί να φερθεί άσχημα και να μας πληγώσει αλλά με την καλοσύνη και την αγάπη μας προς αυτόν μπορούμε να γλυκάνουμε την κακία μέσα του. Έτσι η αίσθηση ότι είναι αγαπητός και αποδεχτός από μια ομάδα παιδιών θα τον κάνει να βελτιώσει σιγά σιγά τον αρνητικό του χαρακτήρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Η ενδελεχής και σε βάθος μελέτη και ανάλυση των δεκαπέντε (15) παραμυθιών που παρουσιάστηκαν παραπάνω οδήγησαν στην εξαγωγή ορισμένων συμπερασματικών παρατηρήσεων με μεγάλο ενδιαφέρον. Παρατηρείται πως όσο κι αν έχει «αλλάξει» το παραμύθι σήμερα, οι αξίες ζωής που προωθεί είναι διαχρονικές. Αυτές οι αξίες, όπως διαπιστώθηκε και μέσα από την έρευνά μου, χωρίζονται σε ηθικές, κοινωνικές, πολιτικές, θρησκευτικές, διδακτικές και ανθρωπιστικές. Η οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική κρίση φαίνεται πως επηρέασε το έργο των παιδικών συγγραφέων γι' αυτό και σε όλα τα παραμύθια της εργασίας μου παρατηρούνται πολλά κοινωνικά και ανθρωπιστικά μηνύματα. Μηνύματα που στοχεύουν στην ευαισθητοποίηση και στην καλύτερη παιδαγωγή των παιδιών.

Το κάθε παραμύθι εστιάζει σε κάποιες βασικές αξίες ζωής, όπως αυτές της φιλίας, της αγάπης, της προσφοράς και της αυτοθυσίας, όπου το παιδί μαθαίνει τη σημασία του να θυσιάζεσαι για αυτόν που αγαπάς, είτε φίλο είτε σύντροφο, και να του προσφέρεις τη βοήθειά σου σε κάθε δυσκολία. Πιο συγκεκριμένα, σε πέντε παραμύθια, από το ερευνητικό υλικό της πτυχιακής, “Μια άλλη μέρα θα νικήσεις εσύ”, “Η γυναίκα του

γίγαντα”, “Η μητριά με τη χρυσή καρδιά”, “Βρες ποιος είμαι” και “Που πάει η αγάπη όταν χάνεται;” προωθείται έντονα η αδερφική, συζυγική, μητρική, πατρική αγάπη αλλά και η δύναμη της αγάπης γενικότερα στη ζωή μας.

Άλλες καθοριστικές αξίες στη ζωή μας είναι αυτές του σεβασμού, της αλληλεγγύης, της αποδοχής και της κατανόησης, όπου εδώ τα παιδιά μαθαίνουν να αποδέχονται και να σέβονται την διαφορετικότητα του συνανθρώπου τους, να κατανοούν το συναισθηματικό κόσμο αυτού του ατόμου και να του συμπαραστέκονται. Τέτοια μηνύματα παρατηρούμε σε τρία από τα δεκαπέντε παραμύθια, “Το αστεράκι που μετακόμισε”, η “Πολυξένη” και “Πώς να κάνετε έναν ελέφαντα να χορέψει”, όπου οι δευτερεύοντες χαρακτήρες εντέλει αποδέχονται τους ήρωες και σέβονται τη διαφορετικότητά τους.

Ακόμα, δεν γίνεται να μην αναφερθούν και τα παραμύθια που προωθούν τις κυριότερες ανθρώπινες αξίες, όπως αυτές της καλοσύνης, της υπομονής και της συγχώρησης, όπου το παιδί μαθαίνει να δίνει δεύτερες ευκαιρίες, να υπομένει αρνητικές συμπεριφορές και να αντιμετωπίζει τους πάντες με ευγένεια. Εδώ παρατηρούνται δυο παραμύθια με αυτές τις αξίες και είναι: “Οι καλοί και οι κακοί πειρατές” και “Ο ραφτάκος των λέξεων”, όπου εδώ οι χαρακτήρες αποτελούν ένα πολύ σωστό πρότυπο για τα παιδιά που δυσκολεύονται με την ευγένεια, την καλοσύνη και την συγχώρεση.

Επιπλέον, δύο από τα δεκαπέντε παραμύθια καταφέρνουν να βοηθήσουν τα παιδιά στο να αποκτήσουν θάρρος, στο να υπερασπίζονται τον εαυτό τους, στο να μάθουν να διεκδικούν, στο να μην εγκαταλείπουν ποτέ και στο να αντιμετωπίζουν τους φόβους τους. Αυτά τα παραμύθια είναι ο “Αλυσοδεμένος ελέφαντας” και “Ο Ρεβιθούλης”.

Από τα δεκαπέντε παραμύθια που έχω επιλέξει δεν θα μπορούσαν να λείπουν βασικές αξίες ζωής, όπως αυτές της τιμότητας, της αλήθειας και του δικαίου. Όλα αυτά συνοψίζονται άψογα σε ένα και μόνο παραμύθι “Το αυγό του Σίλα”.

Τέλος, να μην ξεχνάμε και τα ομαδοσυνεργατικά παραμύθια, τα οποία είναι ένα πολύ σύγχρονο/ χρήσιμο διδακτικό υλικό, το οποίο χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί έτσι ώστε να βοηθήσουν τα παιδιά να ξεπεράσουν ζήλιες, ανταγωνισμούς και το κυριότερο να τους μάθουν να μοιράζονται και να δρουν σαν ομάδα, διότι το “εμείς” είναι πιο ισχυρό από το “εγώ”. Δύο από τα δεκαπέντε παραμύθια αναφέρονται στις παραπάνω απόψεις: “Μ’ αυτή τη μπάλα παίζουμε όλοι” και “Εγώ είμαι ο αρχηγός”.

Όλα τα παραπάνω παραμύθια συμβάλλουν με τον δικό τους τρόπο στη διαμόρφωση του χαρακτήρα των παιδιών και στην ανθρωπιστική τους εξέλιξη ως μελλοντικοί ενήλικες πολίτες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ακριτόπουλος, Α. (2010). Το Νεοελληνικό λαϊκό παραμύθι ως λογοτέχνημα, κεφάλαιο Ε, σελ.171, Αθήνα: Ηρόδοτος
- Ακριτόπουλος, Α. (2010). Το Νεοελληνικό λαϊκό παραμύθι ως λογοτέχνημα , σελ. 201, Αθήνα: Ηρόδοτος
- Ακριτόπουλος, Α. (2013). Τέρψεις και Ιστορίες σελ.18, Αθήνα: Γράφημα
- Ακριτόπουλος, Α. (2013). Τέρψεις και Ιστορίες, Κεφάλαιο Ε, σελ.171-172, Αθήνα: Γράφημα
- Ακριτόπουλος, Α. (2013). Τέρψεις και ιστορίες, σελ. 224, Αθήνα: Γράφημα
- Ακριτόπουλος, Α. (2013). Τέρψεις και Ιστορίες, Κεφάλαιο ΣΤ, σελ.234-235, Αθήνα: Γράφημα
- Ακριτόπουλος, Α. (2013). Τέρψεις και Ιστορίες, Κεφάλαιο ΣΤ, σελ.251, Αθήνα: Γράφημα
- Αυδίκος, Ε. (1997) Το λαϊκό παραμύθι, ό.π., σσ.121-124, Αθήνα: Οδυσσέας
- Γεωργίου, Τ. (2012). Μια φορά κι έναν καιρό... κι ακόμα παραπέρα!, διαθέσιμο στο http://dimiourgikigraphi-paramythi.blogspot.com/2012/11/blog-post_24.html (τελευταία ανάκτηση 24-11-2012)

- Δημητρακοπούλου, Γ. (2013). Παραμύθια: ένας φωτεινός δρόμος για καλύτερο μέλλον, Εφημερίδα Ελευθεροτυπία, Αθήνα: Α.Ε.
- Καλλέργης, Η. (1995). Προσεγγίσεις στη Παιδική Λογοτεχνία, σελ.91, Αθήνα: Καστανιώτης
- Σακελλαρίου, Χ. (1990). Επιθεώρηση παιδικής λογοτεχνίας, «Μύθοι και Μυθοποιΐα», Αθήνα: Καστανιώτης
- Νικολαΐδου, Β. (2018). «Η αξία του παιδικού παραμυθιού στη ζωή των παιδιών», διαθέσιμο στο https://www.flowmagazine.gr/i_aksia_tou_paidikou_paramuthiou_sti_zoi_ton_paidion/ (τελευταία ανάκτηση 10-10-2018)
- Οικονομίδου, Σ. (2000). Χίλιες και Μια Ανατροπές, σελ.22 & σελ.28, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Οικονομίδου, Σ. (2000). Χίλιες και Μια Ανατροπές, Το Πλαίσιο της Εποχής, σελ.33, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Οικονομίδου, Σ. (2000). Χίλιες και Μια Ανατροπές, Ορισμένα Ζητήματα Θεωρίας και Μεθόδου, σελ. 49 & 55, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Οικονομίδου, Σ. (2000). Χίλιες και Μια Ανατροπές, Το Πλαίσιο της Εποχής, σελ.62., Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Οικονομίδου, Σ. (2000). Χίλιες και Μια Ανατροπές, Ορισμένα Ζητήματα Θεωρίας και Μεθόδου, σελ. 75, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Χαδιαράκου, Ε. (2011). Αποκαλύπτοντας τα παραμύθια, διαθέσιμο στο <https://www.in.gr/2011/03/22/life/kid/apokalyptontas-ta-paramythia/> (τελευταία ανάκτηση 22-3-2011)
- Χαδιαράκου, Ε. (2012). Τα παραμύθια κάνουν τα παιδιά εξυπνότερα, διαθέσιμο στο <https://www.imommy.gr/2012/12/06/paramythia/> (τελευταία ανάκτηση 6-12-2012)

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ruthven, K.K. (1988). Ο μύθος, Η Γλώσσα της Κριτικής, Αθήνα: Ερμής
- Berelson, B. (1971). *Content Analysis in Communication Research*. New York: Hather Publishing Company

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

